

Tisdagen den 14 februari

Kl. 13.00–15.55
18.00–19.11

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 9–10 februari

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 9–10 februari*

Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Europeiska rådet träffades, som vi alla vet, i torsdags i förra veckan, och mötet pågick en bra bit in på fredag morgon, om vi ska vara alldeles ärliga. På dagordningen stod Rysslands krig mot Ukraina, olika ekonomiska frågor och migrationsfrågan.

President Zelenskyjs närvaro gav en extra stark symbolisk inramning till mötet. Besöket i Bryssel i torsdags var andra gången som presidenten lämnade Ukraina sedan Rysslands anfall för snart ett år sedan. Han kom till Bryssel från London via Paris.

Hans tal i Europaparlamentet och till rådet var både innehållsrika och känslomättade. Han var som vanligt klar och tydlig både om vad som händer på marken i Ukraina just nu, om vad man befärdar kommer att hända på marken i Ukraina inom kort och inte minst om vad Ukraina behöver av andra länder för att möta det som händer och kan komma att hända. Sällan har väl närheten mellan EU och Ukraina varit så extremt påtaglig som den var i rummet i Bryssel i torsdags.

Jag fick som ordförandeland ta till orda under diskussionen med president Zelenskyj, och mitt huvudbudskap var naturligtvis att Ukraina kan fortsätta räkna med ett samlat humanitärt, ekonomiskt, politiskt och militärt stöd från EU så länge det över huvud taget är nödvändigt. Jag redogjorde också för vad vi som ordförande kommer att föra vidare i arbetet i flera spår. Det handlar framför allt om att få ett tionde sanktionspaket på plats. Vi räknar med att kunna uppnå detta inom mycket kort.

Vidare handlar det om ett fortsatt arbete med frågor kring ansvarsutkrävande, så att de som gör sig skyldiga till fruktansvärda övergrepp i Ukraina också ska ställas inför rätta, och om att hitta ett internationellt respekterat sätt att använda frysta ryska tillgångar till stöd för återuppbyggnad av Ukraina.

Ukraina fortsätter ju sitt reformarbete med syftet att möta de sju kriterierna för att få status som kandidatland. Kommissionen ska i vår ge en uppdatering av läget i det arbetet innan det i höst görs en samlad återkoppling och bedömning av hur Ukraina uppfyller de sju kriterierna. Det är helt uppenbart att Ukraina nu har siktet inställt på att börja förhandla om medlemskap i EU så fort som det över huvud taget är möjligt.

President Zelenskyj var glasklar när han sa ”i år” och underströk att han menade just 2023, så Ukrainas ambitioner på den här punkten råder ingen som helst tvekan om. Rådsslutsatserna är också tydliga både genom att de håller på formaliteterna – ”merit based” som det heter på EU-språk – och genom att de är framåtsyftande med sikte på ett ukrainskt EU-medlemskap.

Fru talman! Det extrainsatta rådsrådet hölls mot bakgrund av att många länder under de senaste åren har utsatts för ett mycket starkt migrationstryck. Flera länder jämför detta uttryckligen med flyktingvågen 2015. Inriktningen är nu tydlig – från höger till vänster, vågar jag drista mig att säga – mot en stramare migrationspolitik i EU.

Framför allt gäller det att på allvar skydda EU:s yttre gräns. Nederländernas liberala premiärminister Mark Rutte och flera andra ledare har varit mycket tydliga i den här frågan. Därtill handlade diskussionerna om mer samarbete inom EU och mellan EU och tredjeland, alltså icke-EU-länder, för ökat återvändande och återtagande av egna medborgare som har nekats asyl och uppehållstillstånd i EU men som i dag inte lämnar europeisk mark.

Saknas en effektiv kontroll av EU:s yttre gräns saknas också förutsättningar för inre gränsfrihet och en ordnad migrationspolitik. Som flera uttryckte det: Utan en fungerande yttre gräns finns det inte förutsättningar för Schengensamarbetet.

Arbetet med att stärka gränsskyddet och att bekämpa organiserad människosmuggling ska nu tas vidare genom till exempel samarbete mellan medlemsstaternas gränsskyddande myndigheter och EU:s egen gräns- och kustbevakningsbyrå Frontex. Diskussionen berörde också frågan om EU-medel ska kunna användas för att finansiera övervakning och infrastruktur vid EU:s gränser.

Min bild efter det här mötet är att frågan nu har rört sig från att ha varit väldigt digital, svartvit, känslöbetnad och principiell till en mycket mer pragmatisk ansats. Det handlar om att lösa problem som måste lösas och att hjälpa de länder som nu upplever ett orimligt stort tryck. Detta tror vi i Sverige, inte minst med våra erfarenheter från 2015, är en mycket bättre grund för ett fungerande samarbete.

Skydd till behövande innebär också att de som saknar asylskäl inte ska stanna i Europa, och här är samarbete med tredjeland avgörande. Det finns nu en öppenhet för att använda alla tillgängliga verktyg, som bistånd, handel och viseringspolitik, för att helt enkelt få länder som i dag inte fullt ut vill samarbeta med EU att ändå göra det.

Slutligen ska det svenska ordförandeskapet naturligtvis arbeta vidare med migrationspakten i enlighet med den vägkarta som har överenskommit mellan Europaparlamentet och ordförandeskapet i nuvarande och nästkommande ordförandetrio, alltså de tre länder som innehar ordförandeskap i tur och ordning.

Fru talman! När det gäller ekonomiska frågor speglar diskussionerna de väl kända skiljelinjerna mellan de länder som vill öppna för utökade möjligheter till statsstöd i ljuset av höga energipriser och framför allt i ljuset av det amerikanska klimatpaketet IRA, Inflation Reduction Act, och de många länder, däribland Sverige och likasinnade, som värnar den inre marknadens integritet och vill ha ett strikt statsstödsramverk som inte ska kunna utnyttjas vidare än det är tänkt. Överenskommelsen blev att kom-

missionen nu ska arbeta vidare med förenklingar och möjligheter till temporärt stöd särskilt till de sektorer som speciellt påverkas av den nya amerikanska politiken. Extra hänsyn ska tas till små och medelstora företag, och snedvridningar av den inre marknaden mellan olika EU-länder ska så långt möjligt undvikas.

Allt detta bottenar i den dubbla synen på vad amerikanerna nu gör: dels ett helhjärtat välkomnande av att USA nu är tillbaka i klimatarbetet och att USA har höga ambitioner för teknologi och teknologins betydelse för modernt klimatarbete, dels det faktum att USA inte i längden kan tillåta Kina att använda amerikanska och västerländska marknader på ett sätt som västerländska marknader inte kan göra i Kina.

Här finns det bred förståelse bland Europas länder för att USA agerar. Men det finns en misstänksamhet när det gäller risken att det systematiskt ska locka företag just till USA, med produktion just i USA, och att det ska missgynna europeiska företag.

I de viktiga finansieringsfrågorna markerade jag och flera andra ledare tydligt mot varje tanke på en ny gemensam upplåning, och inga steg togs heller i den riktningen vid mötet.

Sammanfattningsvis ska kommissionen nu arbeta vidare med förslagen i industriplanen för den gröna omställningen samt med en strategi för långsiktig konkurrenskraft och produktivitet. De diskussionerna kommer att fortsätta när Europeiska rådet möts igen i slutet av mars. Inte minst måste specifikt de långsiktiga frågorna nu upp på agendan. Förmågan till kortsiktig krishantering är nödvändig och rätt väl bevisad kärnkompetens i EU, men den är inte tillräcklig. Långsiktighet är avgörande, och få frågor är så långsiktiga som just konkurrenskraftsfrågor, produktivetsfrågor och frågor om hur Europa står sig i konkurrensen med Asien och USA – inte minst.

Avslutningsvis välkomnades initiativet från Sverige och kommissionen om att i mars anordna en internationell givarkonferens till stöd för de miljontals offren efter jordbävningen i Turkiet och Syrien i förra veckan. Vi vet alla att siffrorna upprevideras timme för timme. Det är tiotusentals döda. Det är närmast oräkneligt många familjer som är hemlösa, och det är oändligt många som är skadade. Parallellt med Sveriges och andra länders omedelbara och bilaterala insatser med till exempel sök- och räddningsteam är en gemensam internationell insats helt nödvändig. Vi räknar med att få ut kallelser till denna gemensamma insats under kommande vecka.

Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten! Jag vill inleda med att säga: allt stöd till Ukraina och full uppbackning till regeringen och EU för det.

Jag vill passa på att lyfta en av de viktiga frågor som var på dagordningen. Statsministern nämnde den lite kort. Den gäller EU:s svar på det amerikanska inflationspaketet eller klimatpaketet. I sak verkar vi hittills vara överens om hur EU bör hantera denna fråga. Vi behöver ställa om den europeiska arbetsmarknaden, så att vi har rätt kompetens för framtidens jobb. Vi behöver göra det enklare att snabbt bygga ut grön energi, och vi ska upprätthålla goda handelsrelationer med omvärlden.

Men inte minst frågan om kompetens, att vi har rätt utbildad arbetskraft till de nya gröna jobb som växer fram, är helt avgörande för att vi ska få våra gröna industrier att stanna i Europa. Även i Sverige behöver vi bedriva en aktiv politik som skapar och behåller jobb för den gröna industrin.

Sverige har nu den sämsta tillväxtprognosen i hela EU, och varselsiffrorna slår rekord. I slutsatserna från Europeiska rådets möte står det att rådet vill se djärvare och mer ambitiösa åtgärder för att stärka kompetensen hos Europas arbetskraft. Hur ser Kristersson rent konkret på den formuleringen, och vilka åtgärder ser statsministern framför sig?

Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Rådet diskuterade naturligtvis inte specifikt svenska insatser, inget annat lands insatser heller för den delen. Man håller sig förstås på en gemensam europeisk nivå. Men det är helt riktigt att man uttryckligen pekar ut just kompetensfrågorna, de långsiktiga kompetensfrågorna och omställningsfrågorna. Inte minst tycker man nog sammantaget att Europa ligger framför till exempel just USA på den punkten. Och inte minst Sverige har en god och stolt tradition av långsiktig kompetensutveckling och har också höga ambitioner framåt i detta.

Men man behöver inte åka längre än till vilket svenskt exportföretag som helst för att se att det är uppenbart att digitaliseringen och hela teknologiomvandlingen kommer att kräva helt andra kompetenser. Detta ska nog mer betraktas som att det är en potentiell konkurrensfördel för europeisk industri om vi ser till att vi har en mycket hög omställningstakt. Sedan vet ju alla att lagstiftning kring arbetsrätt och sådana saker i allt väsentligt ytterst är inhemsk kompetens och ska förbli inhemsk kompetens.

För svensk del skulle jag ändå vilja säga något om strukturomvandlingen. Det är alldeles riktigt att vi har riktigt hög inflation just nu i Sverige och riktigt dålig tillväxt. Smaka på den – hög inflation och riktigt låg tillväxt, just nu lägst i hela Europa. Det finns skäl att fundera på det. Vad har lett Sverige fram till den sämsta tillväxtprognosen i hela Europa, och vad gör att Sverige nu har så hög inflation?

Jag skulle säga att bekämpning av inflationen är en kärnuppgift för denna regering. Hög inflation är alla löntagares allra värsta ekonomiska fiende. Ingenting kan kompensera för det. Läger man till låg tillväxt är vi tillbaka i 70-talets stagflationsrisker. Detta kräver en ekonomisk politik som är riktigt samlad och riktigt fokuserad på att bekämpa inflationen och på att få upp tillväxten med strukturreformer.

Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men jag tycker att jag kan ge statsministern ytterligare en möjlighet att faktiskt svara på frågan. Det handlar om den formulering som statsministern själv har varit med och förhandlat fram och skrivit under och som handlar om djärvare och mer ambitiösa åtgärder för att stärka kompetensen hos Europas arbetskraft. Hur ser statsministern konkret på den formuleringen?

Sedan kan jag bara notera att här hemma har regeringen gjort miljardnedskaeringar på både vuxenutbildning och yrkeshögskola, tvärtemot den politik och kompetensutveckling som det ser ut som att Kristersson har skrivit under när det gäller europeisk nivå och som man säger sig värna

som ordförandeland i EU. Detsamma gäller klimatomställningen – höga ambitioner för EU men låga för Sverige. Hur går det ihop?

Prot. 2022/23:62
14 februari

*Åtterrapportering från
Europeiska rådets
möte den 9–10 februari*

Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Återigen: Vi hade alltså inga rådsslutsatser kring specifika svenska inrikespolitiska frågeställningar. Det hade vi inte förra gången och inte den här gången heller, vill jag understryka. Det hade inget annat land heller. Jag tar gärna en inrikesdebatt om alla dessa frågor vilken dag som helst. Men det var alltså inte detta som rådet handlade om. Jag vill bara understryka det, så att vi inte pratar om fel saker.

Vi kan titta på riktigt viktiga strukturreformer. Sänkt skatt för människor som arbetar är otroligt viktigt om fler människor ska komma till jobbet. Det handlar om en stor bidragsreform så att det aldrig lönar sig att leva på bidrag om man skulle kunna arbeta. Det handlar om att se till att integrationen fungerar så att de väldigt många människor som har kommit till Sverige och som lever här men som inte arbetar kommer in på arbetsmarknaden. Det är en helt avgörande strukturreform. Omställningen, som parterna nu har kommit överens om, är en viktig del för dem som har ett jobb men som vill komma in i ny kompetens i ett nytt arbetsliv.

Allt detta, skulle jag säga, är viktiga strukturreformer som denna regering har majoritet för i den här kammaren att också genomföra.

Anf. 6 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Rådsslutsatserna på migrationsområdet är i grund och botten bra, så även regeringens ståndpunkt, särskilt vad gäller det som kallas whole-of-government approach, vilket är någonting som vi har tjatat om länge. Jag tycker att det är uppenbart att denna regering, till skillnad från den förra, tar frågan på det allvar som den förtjänar.

Men nu tänker jag inte att vi bara ska stå här och hålla med varandra trots att det är alla hjärtans dag. För om vi ska vara ärliga, fru talman, är det så att vi har hört mycket av detta förut.

Man kan till exempel läsa: comprehensive approach to migration which combines increased external action, more effective control of EU external borders, and internal aspects, in compliance with international law, EU principles and values, and the protection of fundamental rights. Året skulle lika gärna kunna ha varit 2017. Inte mycket har hänt sedan dess.

Det finns, fru talman, en uppenbar risk att även detta stannar vid vackra ord. Därför tycker jag att det är viktigt att lyfta blicken för att se om någon annan har klarat av detta bättre eller att vara nyfiken på omvärlden, som statsministern själv kanske skulle uttrycka det.

Australien har i praktiken löst det här problemet genom att träffa avtal med tredjeländer om att utlokalisera hela asylprocessen. Den som söker och behöver internationellt skydd får också det i enlighet med internationell rätt, samtidigt som den livsfarliga båttrafiken i praktiken har upphört eftersom det inte finns något incitament att ta sig till just Australien. Männskugglarnas affärsmodell har krossats, liv har räddats och ordning, reda och grundläggande rättigheter i migrationspolitiken har upprättats, samtidigt som man kommer till rätta med nästan alla de problem som det här orsakar.

Sverige står inte bakom att den här modellen provas i Europa, även om många andra länder har lyft den frågan. Varför?

Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Först ska jag väl hålla med om att det finns olika sätt att fira alla hjärtans dag på. Vi väljer den här metoden.

Den frågan var inte uppe till uttrycklig diskussion och har inte varit det i EU-sammanhang. Sedan är det ingen hemlighet att rätt många länder nu lyfter detta fullt seriöst, absolut. Jag tror att det finns en ökande insikt att vi i längden har ett stort problem med det sätt som vi prövar asyl i Europa i dag. Danmark lyfter det här mycket systematiskt.

Nu ska man vara ärlig och säga att det är lite skillnad när det gäller Australien. Rent geografiskt finns det andra förutsättningar, så Europa och Australien är inte helt jämförbara. Jag tror att vi kommer att pröva alla tänkbara frågor kring detta inom ramen för internationell rätt och inom ramen för konventioner som EU-länderna, och EU i sig självt, är bundna av.

Jag vill ändå understryka att det här var ett stort steg framåt. Tonläget i diskussionen i dag är utan någon som helst tvekan väldigt präglad av erfarenheterna från 2015. Nu är det andra länder som är väldigt starkt påverkade, och när den mycket respekterade nederländske premiärministern tar upp och i detalj beskriver vad som nu händer i Nederländerna är det alldeles uppenbart att det tas på stort allvar. När Irland nämner samma sak tas det också på stort allvar.

Det är fler och fler länder som vet vad som händer om man inte har kontroll på yttre gräns. Det är fler och fler som är trötta på att vi har regelverk i Europa som vi själva inte ens efterlever. Man kan tycka att det är ett lågt ställt krav att vi ska efterleva de regler vi redan har, men det är ändå en tillnyktring i diskussionerna.

Jag uppfattar alltså att det finns en ny balanspunkt, en ny konsensus, och det är mycket mer i den riktningen skrivningarna ligger just nu. Det tycker jag att man ska sätta stort värde på.

Anf. 8 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, statsministern!

Det är uppenbart att diskussionen har förflyttats. Till och med vi som tittar på det här utifrån ser ju att det är ett annat tonläge nu, och man pratar om det här på ett helt annat sätt.

Det finns dock en inneboende konflikt i detta som jag tror att man ändå inte kommer runt, och det är att dagens regelverk skapar en konflikt mellan länder med en yttre gräns, där migranter ofta passerar, och länder som inte har en yttre gräns, framför allt i norra Europa, dit migranter vill. Denna inneboende konflikt är väldigt svår att komma runt utan att göra om systemet i grunden. Det är min uppfattning.

Den approach som man nu är på väg mot bygger egentligen i huvudsak på två saker. Det ena är ett slags transitförfarande, där migranter tas emot och där deras ansökningar ska kunna provas ganska snabbt. Det andra är ett förstärkt återtagande för att se till att folk återvänder.

Kan statsministern säga om något land var villigt att ha dessa transitcentrum på sitt territorium? Var det någon som anmälde sig som frivillig för detta?

Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Vi resonerade inte riktigt i de termerna. Hur resonemangen gick finns ganska fylligt återgivet i slutsatserna. Så resonerades det alltså inte, utan vi får börja i en mycket mer basal ända.

Förutsättningen för att kunna ha öppenhet i Europa och över huvud taget kunna föra en gemensam migrationspolitik mellan länder är att vi har koll på yttre gräns. Det är den absoluta förutsättningen. Om man inte hjälps åt att hålla yttre gräns och se till att de människor som får avslag också lämnar europeisk mark, då bryter allt samman.

Jag skulle därför säga att det här är något slags minsta gemensamma närmare. Sedan förstår alla att de länder som har yttre gräns behöver hjälp med detta. Det är enklare för oss att säga som inte har den sortens direktaccess, åtminstone inte på det sättet. Jag tycker alltså att det fanns en ny förståelse för att man måste hjälpas åt men att det måste börja med fundamenta – att hålla Europas yttre gräns.

Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten och då särskilt angående det otroligt viktiga arbete som görs för att Ukraina ska kunna få fortsatt stöd och hjälp!

När det gäller jordbävningens offer har jag ju tagit upp det kurdiska självstyret i Syrien och att människorna där inte får glömmas bort. Därför är jag glad över att rådet nu deklarerar att hjälp ska ges till alla offer för jordbävningen i Syrien, oavsett var de befinner sig. Jag hoppas att det också innebär att EU kommer att försäkra sig om att nödhjälp inte stoppas på grund av konflikterna i Syrien eller förtrycket av kurder i Turkiet.

Vi måste också hålla ett vakande öga på Turkiets despotiske president Erdoğan. Han har länge fört Turkiet i en auktoritär riktning och krympt det demokratiska utrymmet. Nu har han på grund av jordbävningen infört undantagstillstånd i tre månader, ända fram till valet. Det kan visserligen leda till en mobilisering av resurser, men det kan också leda till att han under den tiden stärker sin egen makt.

Detta är något som vi alla måste förhålla oss till i förhandlingar och kontakter med Turkiet. Var det något som diskuterades på rådet? Om inte förutsätter jag att det kommer att finnas med på kommande dagordningar.

Många EU-länder har inom sina gränser personer som man vill utvisa. I vissa fall är det flyktingar som av outgrundliga anledningar inte får asyl, i andra fall är det människor från fattiga länder som söker ett bättre liv. För att ursprungsländerna ska ta emot dem vill EU använda repressalier som visumtvång, indraget bistånd med mera.

Vi i Vänsterpartiet menar att det är helt fel väg att gå, och jag vill fråga statsministern om även de humanitära aspekterna togs upp på rådet. Diskuterade rådet vikten av fattigdomsbekämpning och att indraget bistånd kan få effekten att ännu fler väljer att söka sig till Europa när deras ursprungsländer blir fattigare?

Prot. 2022/23:62

14 februari

Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 9–10 februari

Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag tar frågorna i tur och ordning.

Det är mycket tydligt att stödet ska gå till människor som har drabbats både i Turkiet och i Syrien. Stödet går till katastrofhjälp. Som jag sa tidigare diskuterade vi inte svensk inrikespolitik på rådet. Vi diskuterade inte heller turkisk inrikespolitik på rådet, utan vi diskuterade bokstavligen talat hur vi gemensamt och bilateralt kan hjälpa till vid den förfärligaste jordbävningen på mycket, mycket lång tid.

Det var inga andra aspekter på den geografiska eller på de länderna, utan vi höll oss strikt till detta, och det tycker jag att det finns väldigt goda skäl att göra. Det finns tid för att ha synpunkter på andra frågor, och det finns tid att stanna upp och fokusera på att hjälpa människor i akut nöd. Det är precis vad Sverige med vårt team nu gör, och häromkvällen kunde vi se på Sveriges Television hur de med hundars hjälp och tillsammans med många andra länders team letade efter människor i rasmassorna. Nu gör vi det också i en gemensam internationell insats. De pengarna ska naturligtvis nå fram på det sätt som organisationer som har erfarenhet vet fungerar.

Det är inte alls repressalier att tvinga länder som vill samarbeta och samverka med Europas länder att återta egna medborgare. Det är tvärtom en självklarhet. Det finns skäl till att vi har medborgarskap. Det innebär både skyldigheter och rättigheter. Vi i Sverige har skyldighet att göra det, och andra länder ska också ha den skyldigheten.

Det är inte en valbar sak där man helt enkelt drar nytta av Europas generositet och samarbetsvilja på vissa områden och missbrukar den på andra områden. Jag tycker att det var helt solklart att länder som vill ta del av det Europa har att erbjuda på andra områden också måste tvingas ta tillbaka egna medborgare som har nekats asyl och uppehållstillstånd.

Anf. 12 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Jag tror att vi är eniga om att man ska ta tillbaka sina egna medborgare. Det handlar om hur man gör det, vad EU ställer för krav och att EU drar bort bistånd, vilket försvårar för länderna att ta emot sina egna medborgare.

Vi kan också konstatera att katastrofhjälpen hittills inte har nått fram överallt beroende på de konflikter som finns men att Turkiets inrikespolitik också kan påverka hur hjälp når fram i hela Turkiet.

Jag vill lite kort ta upp energifrågan. Sverige har i dag mest förnybar energi inom EU. Det diskuterades på rådet hur fler länder ska få förnybar energi och hur EU:s statsstödsregler kan påverka detta. Från Vänsterpartiets sida är vi glada över att statsstödsreglerna nu diskuteras. Det har vi velat länge, och det är bra att rådet står bakom kommissionens förslag.

Jag skulle vilja fråga om ni diskuterar möjligheten för länder att införa det vi kallar Sverigepriser, det vill säga ett pris för inhemska konsumenter och ett annat pris för den el man exporterar.

Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Först har vi frågan om att återta egna medborgare. Att bara hoppas och locka har vi prövat i ganska många decennier. Det är nog ingen som tror att det kommer att räcka. Nu kommer det att krävas att man sätter lite kraft bakom orden om man ska tvinga länder som inte vill göra det

Europa tycker att de bör göra. Det är en rimlig utveckling av den tidigare lite mer förhoppningsfulla attityden.

Sedan var det frågan om energisamarbete. Nej, vi diskuterade inte Sverigepreiser! Däremot diskuterades den gröna omställningen mycket – på alla tänkbara sätt. Eftersom klimatfrågan börjar och slutar med energifrågan förstår vi alla att energifrågan är helt fundamental.

Sedan är energimixen nationell kompetens. Därför var det ingen slump att jag var i Paris för ett par veckor sedan och pratade kärnkraft med Macron, och jag pratade kärnkraft med Polens premiärminister i går. Andra länder pratar samarbete i andra energislag.

Anf. 14 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag vill också börja med att tacka statsministern för en fylig återrapport, och jag vill rikta ett särskilt stöd till den initierade berättelse som statsministern höll angående Ukrainafrågan och Zelenskyjs besök. Vi som följde mötet IRL på nätet är tagna. Vi är djupt tacksamma över det bemötande som Ukraina och presidenten får i EU:s familj.

Det är ett obeskrivligt scenario som spelas upp inför våra ögon. Inte minst hanterar många kommuner i Sverige flyktingar från Ukraina.

Vi hanterar också sedan lång tid tillbaka flyktingar från andra länder i Europa. Jag vet att innan statsministern åkte diskuterades på utfrågningen frågan huruvida EU:s medel ska användas till att bygga upp fysiska barriärer när det kommer till migrantsituationen och lämpligheten i detta. Statsministern nämnde infrastruktur, och han nämnde att man är mer pragmatisk i frågan. Jag skulle gärna vilja veta hur diskussionerna gick på mötet och få lite mer innehåll i det som statsministern sa. Hur ser man på möjligheten att från EU:s budget använda pengar för att fysiskt stänga ute migranter från EU?

Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Låt mig också bekräfta, om det också syntes genom tv-rutan, att Zelenskyjs närvaro visar att det här är blodigt allvar. Det är svårt att återge på ett rättvisande sätt. När han beskriver vad de utsätts för, och när han beskriver vilken hjälp de har av det som vi har levererat till dem, och även när han beskriver hur det som för några månader sedan var otänkbart nu är tänkbart i form av vår hjälp, blir man rätt tagen. Detta är inklusive hans uppfattning – förstås – att mycket av vår hjälp ändå kommer sent. Den hade gjort ännu större nytta ännu tidigare. Det skapar skäl till eftertanke.

Låt oss vara lite noga. Det finns säkert skäl till att vi landar i formuleringen infrastruktur. Jag tror att det heter infrastructure and surveillance i den engelska versionen. Det är ett sätt att säga att gränser är gränser bokstavligt talat. De flesta länder pratar inte i form av murar, även om det mycket väl går att tänka sig att det finns stängsel på vissa ställen. Gränsen är till för att man ska tvingas identifiera sig när man kommer in i ett nytt land och inte kunna gå in som man vill. Det är hela idén. Det är inte konstigare än att vi själva har passkontroller och fysiska gränser som är till för att människor inte ska kunna ta sig in i Sverige olovligen. För mig är det inte så mycket dramatik i detta.

Prot. 2022/23:62
14 februari

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 9–10 februari*

Det är ändå fråga om nationell kompetens hur man skyddar sin egen gräns. Det är inte EU-kompetens. Det nya är nu att EU ställer ekonomiska medel till förfogande. Vi kommer alltså att hjälpa de länder som har svårare än andra länder att hålla den gränsen. Det finns nog ett rimligt gemensamt intresse i att göra detta eftersom det påverkar alla andra länder också. Det var ingen som talade i termer av stängsel, men det utesluter heller inte fysiska barriärer som mycket väl skulle kunna vara stängsel. Jag tycker att man ska vara lite ödmjuk inför att det ser olika ut.

Anf. 16 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag stämmer in i det faktum att detta är en komplex fråga. Det är en nationell fråga, men det är också därför som den är så viktig att diskutera. Det är också därför som min kollega ställde frågan innan statsministern reste iväg.

Ska EU:s medel gå till detta, via stöd som statsministern säger? Faktum är att Ursula von der Leyen har varit ganska tydlig med detta tidigare, nämligen att enligt EU-fördraget är inte tanken att EU:s medel ska gå till fysiska barriärer, hur de än må se ut.

Det allra effektivaste är ju, precis som statsministern har redogjort för, en ordnad mottagning, en ordnad och snabb process, där de som ska stanna får stanna och de som inte ska stanna får åka hem. Det är detta pengarna måste gå till, i stället för att migranter i värsta fall ska mötas av stängsel.

Jag vill klargöra detta och hoppas att statsministern kan förtydliga lite mer att det är vad pengarna ska gå till.

Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det är alldeles korrekt att detta bygger på att man inte kan ta sig in i EU-territorium utan att identifiera sig, utan att prövas om man har rätt att vara där. Det kräver någon form av stopp där man kontrolleras. Sedan får man kalla det nästan vad man vill. Jag tycker att begreppet infrastruktur väl rymmer någon form av anordning som gör att man inte kan ta sig in i EU och sedan ta sig vidare utan tillåtelse. Det är vad det handlar om.

Jag tänker inte försöka tolka begreppet mer eftersom jag har förstått att det är laddat. En del vill absolut att det ska vara fråga om stängsel, och andra vill inte att det ska vara fråga om stängsel. Jag tror att juristerna får reda ut detta. Det är en enig text från Europeiska rådet, och den gäller. Sedan är det varje land som har till uppgift att hålla och skydda sin egen gräns.

Vidare blir det andra länders problem om man släpper igenom migranter utan att kolla, som sedan åker vidare till helt andra länder. Det blir ett stort gemensamt problem.

Anf. 18 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Inledningsvis vill jag också rikta ett tack till statsministern för att han tillsammans med övriga EU-ledare gett uttryck för ett starkt stöd för Ukraina och det ukrainska folkets rätt att fortleva.

Senast i dag hörde vi ytterligare hemska nyheter om hur barn har slitits från sina föräldrar för att omplaceras i ryska familjer. Dessa brott måste beivras.

Fru talman! På EU-toppmötet diskuterades också hanteringen av människor på flykt. Europa har visat att Europa kan ta emot och hantera också stora flyktingströmmar samt ge människor på flykt skydd, bostad och tak över huvudet och integrera dem i våra samhällen.

Samtidigt kunde vi läsa i svensk press att regeringen har uttalat att den vill genomföra ett paradigmskifte, som innebär att fokus i migrationspolitiken flyttar från fromma förhoppningar till ordning och reda. Är den fromma förhoppning man vill lämna bakom sig, statsministern, respekten för människovärdet och mänskliga rättigheter, eller är det asylrätten?

Jag oroar mig för att talet om att bekämpa organiserad människosmuggling kan leda till att man i stället bekämpar de utsatta människor som är på flykt.

Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! På rådsrådet talade vi inte alls i termer av ”hantering” av människor, än mindre i några föraktfulla termer om de människor som kommer till Europa – absolut inte. Det fanns inget i närheten av sådana resonemang. Det fanns en mycket respektfull ton i frågor som de allra flesta av länderna har upplevt mer eller mindre som mycket problematiska.

Det var därför jag sa i min inledning att vi bär med oss lärdomarna från 2015 i Sverige och Tyskland. Vi tänker inte upprepa det en gång till. Det är också lärdomar som andra länder har tagit fasta på, inte minst de länder som nu ser våldsamt snabbt ökande migrantströmmar. Det måste man kunna prata om. Det är ett stort problem i Österrike. Det är ett stort problem i Belgien. Det är ett stort problem i Nederländerna. Det kan bli det i fler länder, och då måste man diskutera hur man hjälps åt.

Det är ett genuint gemensamt bekymmer om man inte lyckas identifiera människor, pröva dem som ska ha rätt att stanna och få dem som inte har rätt att stanna att lämna landet. Allt det är uppenbart ett gemensamt problem; alltså måste man kunna diskutera det gemensamt – inte minst nu när många länder dessutom har mycket stora grupper av ukrainska kvinnor och barn som flytt kriget och känner ett mycket stort ansvar för detta. Det är inte alls konstigt. Så har länder runt om i hela världen alltid känt ansvar – att människor i ens omedelbara närhet har man ännu större ansvar för än andra. Det är inte konstigt. Fråga polackerna! Det är 100 000 ukrainare i Irland. Jag tycker att det är alldeles uppenbart att det är på det sättet, så för mig är det ingen motsättning. Vi måste ha en stram, fungerande migrationspolitik.

Sedan ska jag återigen säga att vi inte diskuterade svensk inrikes migrationspolitik på rådsrådet. Den svenska regeringen genomför en omläggning av den svenska migrationspolitiken. Det är ett paradigmskifte, och det står vi för fullt ut. Jag tycker att den ligger väl i linje med tongångarna i Europa, men vi diskuterade inte den svenska invandringspolitiken på rådsrådet.

Anf. 20 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Runt om i EU har vi sett pushbacks vid flera av EU:s yttre gränser i strid mot asylrätten.

Senast i förra veckan tog jag del av ett vittnesmål från en svensk läkare om hur människors liv blivit brickor i ett spel där fullt friska människor, unga människor, dör på gränsen mellan Polen och Belarus, där de polska

gränsvakterna gång på gång i stället för att hjälpa de här människorna till vård och tillgodose deras rätt att söka asyl pushar tillbaka dessa flyktingar till Belarus.

Kommer regeringen som EU-ordförande att ta tydlig strid mot olagliga pushbacks från EU-länder och tydliggöra att inga pushbacks får genomföras av Frontex?

Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det behöver regeringen inte tydliggöra, för det är redan gällande rätt. Det är gällande rätt, och det var också alldeles uttryckligen uppe på rådsmötet. Det finns en lagstiftning som gäller och konventioner som styr detta, och det ska alla länder rätta sig efter. Det var inget land som sa att man inte hade för avsikt att rätta sig efter gällande rätt.

Med det sagt har olika länder naturligtvis olika stora bekymmer med de här frågorna, och det är klart att de som har en lång yttre gräns och dessutom mycket vattengräns har mycket stora sådana bekymmer. Men det ursäktar inte att man bryter mot reglerna, och det finns ingenting som säger att EU-länder har rätt att bara strunta i de regelverken.

När det gäller de här smugglarna tycker jag att man ska vara försiktig innan man hyllar dem alltför mycket. Det här är cyniska människor som låter människor dö på havet. De lurar människor i båtar som inte är sjödugliga. De här smugglarna är inte människor som hjälper människor till ett bättre liv. De äventyrar människors liv.

Anf. 22 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för en tydlig åtterrapporing!

Man kan säga att Sveriges ordförandeskap i EU genomförs under en mycket svår tid, kanske den mest utmanande och dramatiska sedan EU bildades. I detta allvarliga läge är behovet stort av ledarskap med förmåga att samla EU:s 27 medlemsländer till rimliga kompromisser.

Hittills har faktiskt EU:s gemensamma beslutsamhet imponerat på många och visat att EU verkar vara som bäst när det verkligen gäller. Samtidigt tror jag att alla inser att det allvarliga läget ställer oerhört höga krav på Sverige att försöka värna denna förhållandevis goda enighet. Jag tycker att statsministerns redogörelse visar att Sveriges regering verkligen tar den viktiga och svåra uppgiften på allvar.

Kriget i Ukraina är den värsta konflikt som drabbat Europa sedan andra världskriget, i vart fall om man räknar antalet döda. Utöver detta är förstörelsen av ukrainska städer katastrofal. För Sverige, EU och hela den demokratiska västvärlden är den viktigaste uppgiften nu i första hand att hjälpa Ukraina med allt från humanitärt stöd till vapen för att kasta ut ockupationsmakten ur landet så snabbt som möjligt.

Det är glädjande att den nya svenska regeringen så tydligt deklarerat, både i regeringsförklaringen och i andra sammanhang, att man vill öka Sveriges stöd till Ukraina och att det också finns politiskt stöd för detta i riksdagen. Hittills har regeringen verkligen levererat det man lovade. Jag vill också instämma i statsministerns tydliga besked häromdagen till Ukrainas president Zelenskyj om att Ukraina tillhör den europeiska familjen. Det värmdes många ukrainska hjärtan och har också uppmärksammat stort i ukrainska medier. Det är mycket välkommet. Men den dagen Ukraina har återtagit sitt territorium och kriget förhoppningsvis är slut vidtar

den större uppgiften att hjälpa Ukraina att återuppbygga landet, och då är frågan hur det ska finansieras.

Därför skulle jag vilja be statsministern att berätta lite mer om hur diskussionen gick i EU kring att använda frusna ryska tillgångar och om det kom några öppningar i den frågan. Den är ju ganska komplicerad.

Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag vill bara instämma – det är en tid för samling, skulle jag säga. Det räcker att titta ut i vår omvärld för att förstå det. Det är en tid för samling. Det är inte en tid för splittring.

Har man sagt det ska man också säga att varje ordförandeskap har en uppgift att samla. Annars får man ingenting gjort, nämligen. Och det är inte alldeles enkelt när 27 olika länder, ofta med väl kända åsiktsskillnader, ska enas om ståndpunkter. Då är det lätt hänt att det bästa blir det godas fiende. Man har sin egen bästa uppfattning, och får man inte igenom den ska ingenting gå igenom.

Vår uppgift nu är att så långt det går, inom ramar som vi i Sverige tycker är rimliga, lotsa fram enighet så att vi åstadkommer resultat på de olika områden som vi har pratat om – migrationen, klimatet och ekonomin – och inte minst behåller enigheten i allt som kretsar kring Ukraina.

Där är enighet om medlemskapet en helt avgörande sak. Det är ingen hemlighet att det finns olika uppfattningar bland EU:s medlemsstater om hur fort det här ska gå. Nu har vi fått formuleringar som jag tycker gör att man med gott samvete kan säga att det ska ske på goda meriter men att det ska ske så fort som möjligt.

Krishanteringsförmågan vill jag också nämna. Att hantera allvarliga kriser har verkligen blivit en EU-kärnkompetens i och med eurokrisen, pandemin och kriget. Det är bra. EU har bestått provet när EU har prövats. Det får dock inte skymma att vi också har långsiktiga saker som inte är krisbetonade men som kräver mångårigt arbete för att nå resultat. Konkurrenskraftsfrågor är en sådan sak som vi lätt glömmer när vi hanterar kriser.

Ett mycket stort intresse finns för frågan om frusna tillgångar eller frozen assets, som man säger på engelska. Alla förstår att det är komplicerat. Sverige tillsätter nu en ad hoc-grupp tillsammans med andra länder för att exakt analysera de juridiska förutsättningarna och mycket annat. Det initiativet har vi tagit, och jag uppfattar att det finns ett mycket stort intresse för att delta i detta.

Anf. 24 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Det var ju en glädjande nyhet att det faktiskt rör på sig i den frågan. Olika länder har ju olika lagar och regelverk, och som jurist ser jag att det är oerhört komplicerat att få till det här.

En annan fråga som diskuteras mycket är möjligheten att sätta upp en särskild tribunal eller domstol för att pröva de misstänkta krigsbrott som kan ha begåtts under kriget i Ukraina. Statsministern berörde även detta i sin återrapport.

Jag är lite nyfiken om statsministern kan nämna mer om hur samtalet gick i den här frågan – om det finns en enighet bland länderna att man vill ha en sådan här domstol eller tribunal eller om det finns olika synsätt på den saken.

Prot. 2022/23:62

14 februari

Återrapportering från

Europeiska rådets

möte den 9–10 februari

Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Detta påminner lite grann om frågan om frysta tillgångar. Det finns, skulle jag säga, enighet om att man måste göra något. Vi är påtagligt framåtutade i den frågan. När det gäller frysta tillgångar pratar vi om mycket stora belopp. Sedan förstår alla komplikationerna; internationell rätt och nationell lagstiftning kan lägga hinder i vägen.

När det gäller domstolsförfarande finns det nog också en mycket bred enighet om att människor som har begått den sortens brott ska ställas inför rätta. Det råder dock ganska olika uppfattningar om hur detta ska gå till – i hybriddomstolar, genom att använda Haag, genom att använda en separat tribunal. Där pågår diskussioner fortfarande.

Jag är övertygad om att vi kommer att komma till en punkt då EU:s länder kan enas även i den frågan, för alla ser att detta behov så uppenbart finns.

Anf. 26 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsministern för allt arbete som görs av Sverige som ordförandeland, för Ukraina och för att upprätthålla enigheten i EU, vilket vi vet är oerhört viktigt för den fortsatta situationen.

När Ukraina varit på dagordningen, vilket tyvärr har varit fallet hela det senaste året sedan Putins fullskaliga krig inleddes, har också situationen i Moldavien ofta diskuterats. Deras EU-vänliga regering aviserade sin avgång förra veckan, antagligen ganska kort tid efter att Europeiska rådet avslutats. Moldaviens president Maia Sandu nominerade i fredags Dorin Recean, som också är positivt inställd till den europeiska integrationen, till ny premiärminister.

Rysslands invasion av Ukraina har skapat en osäker situation för Moldavien, som är ett av Europas fattigaste länder, och gör landet mycket sårbart för rysk influens. Moldavien har gjort stora framsteg i kampen mot korruption, och EU gav landet kandidatstatus förra sommaren.

Min fråga till statsministern är därför: Diskuterades Moldavien på rådsmötet, och planerar EU att göra något särskilt för att stödja Moldavien för att man ska kunna hålla sig undan rysk kontroll?

Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Moldavien diskuterades absolut. Nästan alltid när vi pratar om Ukraina kommer vi in på Moldavien, av många skäl – inte minst därför att de befinner sig i ett extremt utsatt läge. Alla vet att de också är utsatta för olika former av rysk propaganda; vi kan komma tillbaka till den misstänkta statskuppen. De tar dessutom ett enormt stort ansvar för ukrainska flyktingar just nu. De är ett kandidatstatusland, som påpekades.

Många är också väldigt imponerade av ledningen. Jag träffade talmanen här i Stockholm häromdagen, och jag kommer att träffa Maia Sandu på säkerhetskonferensen i München om bara några dagar. Vi håller kontakten.

Det finns ett stort intresse för Moldavien. De känner sig inte bortglömda. Däremot känner de sig väldigt pressade.

Detta var precis innan det kom uppgifter om att det funnits planer på en rysk statskupp i Moldavien. Det handlade i stället om många andra händelser. Vi tar naturligtvis detta på väldigt stort allvar. Jag misstänker att

jag kommer att få en mycket mer detaljerad beskrivning om bara ett par dagar. Jag återkommer därför gärna med en lagom fyllig redogörelse när jag har pratat även med den moldaviska presidenten.

Anf. 28 MAGNUS BERTSSON (KD):

Fru talman! Jag ser verkligen fram emot att få höra den återrapporten. Jag har upptäckt att vi i riksdagen har en i stor utsträckning gemensam syn även när det gäller Moldavien och inte bara när det gäller Ukraina. Vi har nästan varje vecka den senaste tiden haft besök av olika moldaviska och ukrainska delegationer.

Det är väldigt viktigt för oss i Sverige att utvecklingen i Moldavien går åt rätt håll. Jag hoppas att statsministern kan förmedla den signalen även vid sina kommande möten.

Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Just nu hamnar allt i skuggan av Rysslands krig mot Ukraina. EU upprätthåller regelverk som ska uppfyllas för ett land som vill bli EU-medlem, och många är väldigt imponerade av det arbete som sker i Moldavien just nu – utan minsta tvekan. Jag upplever att de i ett extremt svårt läge anser sig sedda och uppskattade av EU-länderna.

Anf. 30 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten! Vikten av att EU:s stats- och regeringschefer nu återigen markerat kraftfullt mot Ryssland är stor. Det är viktigt på väldigt många plan.

Nu på morgonen har medier rapporterat om nya uppgifter om uppenbara krigsbrott i Ukraina. Flera hundra barn har tagits från sina föräldrar och förts över gränsen till Ryssland.

Fru talman! Det är viktigt att EU:s brottsbekämpande myndigheter nu verkligen kan bidra med att utreda krigsförbrytelser och att en internationell tribunal kan inrättas. Jag vill därför fråga statsministern hur han ser på de politiska möjligheterna att inrätta denna typ av tribunal och hur förutsättningarna för att få till ett effektivt verktyg för lagföring av ryska krigsförbrytare ser ut.

Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag vill först bara instämma. Det är helt fasansfulla beskrivningar som ges just nu. Jag vet inte mer om dem än de medieuppgifter jag har sett, men vi pratar om hundratals kidnappade barn som förts från sina föräldrar mot deras vilja. Allt detta måste man naturligtvis gå till botten med – det är helt förfärligt. Mycket av det kan man nog inte gå till botten med på något annat sätt än genom att göra riktiga brottsutredningar och ställa människor inför rätta.

Jag tycker inte att det saknas politisk vilja just nu, tvärtom. Sedan förstår alla att det just nu är svårt att göra detta. Det finns ett starkt intresse för att ställa ansvariga till svars.

Som jag sa alldeles nyss pågår en diskussion om vilken sorts tribunal det ska vara. Ska det vara en tribunal eller en existerande domstol? Ska det vara en hybrid mellan ukrainskt och internationellt rättssystem? Det finns

Prot. 2022/23:62
14 februari

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 9–10 februari*

många sådana saker, som kan låta lite bagatellartade men som nog är rätt viktiga att komma överens om innan man får till stånd något sådant.

Sedan förstår nog alla att det allra svåraste naturligtvis kommer att vara att kunna ställa rätt individer inför rätta. Detta påverkas i sin tur mycket av på vilket sätt Ryssland förlorar kriget, naturligtvis.

Jag underskattar inte alls de enorma svårigheterna här, men det ständiga hotet från Europas länder om att man vill skapa ett domstolsförfarande och ställa människor inför rätta är det enda rimliga budskap vi kan skicka till Ryssland just nu.

Anf. 32 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporingen! Också jag vill uttrycka stöd för det arbete ni i Europeiska rådet gör för Ukraina och framhålla vikten av enighet.

När det gäller klimatpolitiken är det viktigt att EU nu håller kursen för den gröna omställningen. Detta är helt avgörande för planeten, och det är också bra för både europeisk och svensk industri.

Sverige kan inte vara passivt bakom EU:s klimatpolitik, utan vi måste göra allt vi kan för att lyfta fram de fördelar den innebär även för nyindustrialiseringen. Det är viktigt att svensk industri får tydliga signaler på detta område, och rätt förutsättningar.

Som ordförandeland i EU är det extra viktigt att vi är pådrivande och sänder rätt signaler. Det handlar också om att vi ska leva som vi lär. Jag vill därför fråga vilken roll statsministern tog för att lyfta klimatfrågorna, men också hur han avser att motverka de nuvarande otidligheterna för Sveriges del på den punkten.

Efter regeringens 100 första dagar höll klimatministern och näringsministern en presskonferens om klimat- och energifrågorna, där klimatministern och hennes departementschef redogjorde för arbetet. Ministrarna beskrev då hur man skulle sträva mot netto noll 2045 men fick genast kritik härifrån kammaren, nämligen från SD:s miljötalesperson som sa att detta inte stämmer utan hävdade att Tidöavtalet är överordnat klimatpolitiken och dess mål. Sverigedemokraterna säger också att de ska vara med och ta fram klimathandlingsplanen, men miljöministern öppnar för att det ska finnas ett brett stöd i kammaren för detta.

Vad gäller egentligen här – EU:s klimatlag med klimathandlingsplanen, förhandlingar med oss i riksdagen, Sveriges klimatlag eller Tidöavtalet? Detta är viktigt för tydlighet även i Europeiska rådet.

Anf. 33 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det är mycket man inte hinner prata om på Europeiska rådet – Tidöavtalet kom inte upp. Det kan tyckas som en brist i Europeiska rådets arbete, men så var det faktiskt. Det diskuterades inte, och inget annat lands interna energipolitik eller klimatpolitik heller, för den delen.

Däremot diskuterade vi de gemensamma frågorna väldigt mycket, såsom ett gemensamt behov av energiomställning. Det finns ingen klimatpolitisk insats från den här regeringen som är lika viktig som att ställa om den svenska energiförsörjningen till en hel och samlad elektrifierbar energiförsörjning. Den är helt avgörande. Klimatpolitiken börjar och slutar med energipolitiken, och det tar den här regeringen fasta på.

Vi diskuterade också bland annat Fit for 55, det vill säga hela det lagstiftningspaket som vi driver vidare precis som det var tänkt. Det är inga konstigheter med det; det är ett traditionellt lagstiftningsarbete. Som många här inne känner till tar det tid, men det följer en tidtabell. Vi diskuterade även alla klimataspekter som finns i IRA, Inflation Reduction Act, som är en viktig del i detta, inte minst när det gäller teknologins betydelse för både produktion, digitalisering och energiomställning.

Jag vill också nämna att jag kvällen före rådets möte – det slumpade sig så – samlade ett stort antal företagsledare i Sverige som lever mycket nära de här frågorna – mitt i den gröna omställningen eller i energifrågorna eller med stark amerikansk konkurrens – till ett rejält samtal om vad som är rätt sätt att nu både samarbeta med USA i klimatfrågan och möta eventuella negativa effekter av USA:s subventioner. Det finns ett mycket starkt stöd för att samarbeta med USA och för att frihandel och inre marknad på lång sikt är rätt väg att gå för Sverige som ett litet och exportberoende land.

Anf. 34 ERIK HELLSBORN (SD):

Herr talman! Tack, statsministern, för en givande dragning!

Jag skulle vilja upprepa en fråga som jag har ställt vid en tidigare återrapportering. Jag tyckte inte att jag fick ett helt tydligt svar den gången. Det handlar om de olika europeiska ländernas vapenleveranser till Ukraina. Det moderna kriget är ett komplext företag med många olika vapensystem för olika situationer och med olika funktioner. Det vore en väldigt olycklig situation om Ukraina skulle stå med ett överskott av en viss typ av vapen men underskott av ett annat.

Jag undrar därför om det har förts några diskussioner mellan länderna om hur vi bäst ska komplettera våra leveranser med olika vapensystem?

Anf. 35 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Detta är en viktig fråga. Ska jag nu vara rättvis och noggrann ska jag säga att inte heller den frågan diskuterades i rådet – det är inte en EU-fråga hur olika länder väljer att ge vapen till Ukraina. Sedan ska jag ändå säga att den utan tvekan var uppe på alla kaffepauser, eftersom nästan alla Europas länder på olika sätt är inblandade i detta, inte minst Sverige, som väl bekant är.

Det diskuteras alltså hela tiden, och jag skulle vilja säga att det är en pågående process där nästan varje land tittar på tre fyra saker: Vad behöver Ukraina allra mest just nu? Det är ganska väl kända önskelistor, om jag får använda detta lite vanvördiga ord. Vad har vi själva tillgång till i vårt eget land som vi skulle kunna avstå ifrån eller nytillverka – om man som Sverige har egen försvarsmaterielproduktion – utan att äventyra vår egen försvarsförmåga? Och hur samordnar vi detta med andra länders materiellleveranser så att det blir en helhet? Till detta kommer sådana självklara aspekter som: Hur lång tid tar det att utbilda soldater för att kunna använda och nyttiggöra de här olika materielen? Allt detta är en ständigt pågående process.

Jag skulle rekommendera en interpellation till försvarsministern; han kan redogöra med en detaljrikedom om detta som jag inte kan göra.

Men det här är svårt och viktigt, och det gör alla olika länder. Det är ingen hemlighet att president Zelenskyj – det framgick tydligt när vi satt med presidenten i liten grupp – har väldigt specifika önskemål och vet

exakt vad olika länder har förfogande över och vad de tillverkar. Det finns alltså en mycket stor transparens i dessa frågor. Sedan kommer alla länder alltid att ställa sig frågan: Är det möjligt för oss just nu? Vi kunde till exempel bestämma oss för att artillerisystemet Archer skulle levereras, liksom ett stort antal CV90-fordon. Men det är noggranna analyser som ligger bakom detta innan man fattar ett så pass avgörande beslut.

Anf. 36 ULF HOLM (MP):

Herr talman! Tack, statsministern för en gedigen åtterrapporing från EU-toppmötet!

Låt mig först och främst instämma i EU-toppmötets slutsatser om ett fördömande av Rysslands anfallskrig i Ukraina som utgör ett uppenbart brott mot FN-stadgan och har orsakat ett enormt lidande för människorna i Ukraina. Vi ska givetvis stå upp för Ukraina och stödja dem på alla sätt.

Ukrainas president Zelenskyj var med på EU-toppmötet och höll även ett tal inför EU-parlamentet. En av de saker Zelenskyj var väldigt tydlig med att han vill är att EU inför sanktioner mot det ryska kärnkraftsbolaget Rosatom, som bland annat pekats ut för att kidnappa såväl ukrainsk personal som barn. Det ryska statsägda kärnkraftsbolaget Rosatom bygger bland annat kärnkraftverk i europeiska länder. Min fråga till statsministern är därför om statsministern på mötet tog upp detta krav och om statsministern kommer att verka för att gå Ukraina till mötes.

Sverige har hittills stått upp väldigt tydligt för hårdare sanktioner mot Ryssland – gäller det även sanktioner mot Rosatom?

Jag vill också passa på att fråga om det i diskussionen om vidare sanktioner mot Ryssland också togs upp hur EU ska få fler länder att införa sanktioner mot Ryssland? Vi vet bland annat att Kina och Indien köper mer olja och gas från Ryssland, och i medierna förekom nyligen uppgifter om att Ryssland försöker sälja mer till länderna i Afrika. Jag tror personligen att den bästa effekten av sanktioner mot Ryssland blir om fler länder ansluter sig till dessa. Min fråga till statsministern är: Togs detta upp i diskussionerna på Europeiska rådet?

Anf. 37 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Först ska jag säga att sanktionspaketet ytterst ägs av kommissionen, efter vägledning från rådet.

Vi hade en lång diskussion om detta, inklusive frågan om Rosatom. Det är viktigt att säga att Sverige nästan alltid hör till de länder som kan tänka sig att gå nästan hur långt som helst i sanktionerna, med så få undantag som möjligt. Man har tagit dem etappvis: nya banker, nya individer och så vidare. Sverige kommer absolut inte att stå i vägen för detta.

Rosatom nämndes uttryckligen. Vi får se vad kommissionen tar med när de kommer med sitt slutliga paket om antagligen inte alltför många dagar. Nästan varje sanktion finns det något land som har något problem med. Ibland är det ganska uppenbara och legitima problem, ibland är det allmän försiktighet. Jag kan inte lova detta, men vi kommer inte att stå i vägen för sådana sanktioner, det är alldeles uppenbart.

Det vore bra med fler länder – det är helt rätt. När det gäller en del länder är det just nu helt omöjligt, som man förstår. En del länder är ju uttryckligen på den ryska sidan i kriget. En del länder intar en besvärande stöttande roll utan att uttryckligen stå på Rysslands sida. Vi har också

ganska många länder i ”the global south” som ligger lågt. De verkar ha en förståelse för ryska anspråk, gillar inte att västvärlden lägger sig i och vill på olika sätt ha intressesfärer. Det är en förfärlig utveckling. Jag håller alltså helt med om att det vore mycket bättre om fler länder kunde ansluta sig till sanktionsregimerna. Just nu ser vi ingen stor ström av länder som ansluter sig, men det är inte för sent att stå på rätt sida om historien.

Prot. 2022/23:62

14 februari

Åtterrapporering från
Europeiska rådets
möte den 9–10 februari

Anf. 38 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Herr talman! Tack, statsministern, för återrapporeringen! Migrationen var bevisligen ett väldigt tungt ämne under det senaste rådsmötet. Det är naturligtvis förståeligt. Det är trots allt en ödesfråga för Europas folk, och utfallet av EU:s migrationspolitik får därför inte lämnas till vår tro och förhoppning. Det måste finnas en förutsägbarhet i vilka resultat vi kan uppnå med det här.

Även om vissa delmoment står olösta är det mycket glädjande att man är överens om att man vill öka kontrollen över vilka som tar sig in i EU och att man verkar för att skicka tillbaka de migranter som inte har rätt att stanna. Rådsslutsatserna presenterar en rad konkreta åtgärder för att uppnå det här. Det är mycket bra. Men i slutsatserna konstateras det också att minskat tryck på EU:s yttre gränser kommer att uppnås genom vad man kallar för mutuallt beneficiala partnerships, det vill säga ömsesidigt fördelaktiga samarbeten med utomstående länder.

Det är givetvis en god grund för det här arbetet, men sett till det kritiska läget bedömer jag risken vara stor att EU inte kommer att kunna presentera tillräckligt starka incitament för de utomeuropeiska länderna att agera på ett sätt som behövs för att åtgärda den rådande situationen.

Därför är min fråga: Är regeringen redo att förutom genom det samarbete som åsyftas i rådsslutsatserna verka för att ge ytterligare incitament till ursprungs- och transitländerna att förbättra sin hantering av migranter, genom exempelvis fler negativa konsekvenser?

Anf. 39 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Som jag sa för en liten stund sedan fungerar det uppenbarligen inte att bara ha förhoppningen att länder som till exempel inte tar tillbaka sina egna medborgare ska börja göra detta därför att vi önskar det. Och att samarbeta med länder på de EU-villkor som de uppskattar utan att ställa motkrav fungerar inte heller.

Jag tycker därför att det är helt rimligt att använda en hel regeringsapproach, eller vad man nu ska kalla det på svenska, och att använda de olika verktyg som EU:s länder har för att öka trycket på de länder som i dag inte gör som vi tycker att de borde göra. Det är också helt rimligt.

Detta utesluter inte att man också kan ha morötter i andra avseenden och att man kan komma överens med andra länder och till exempel gör investeringar där. Det finns till exempel energiförsörjningsfrågor i en del nordafrikanska länder som jag tror att både Frankrike och Italien kan vara intresserade av. Man kan medverka till att ömsesidigt förbättra levnadsvillkoren i andra länder. Detta står inte alls i strid med att ha en ganska tuff linje om människor försöker komma in i EU utan tillstånd.

Jag tycker att man ska ha både piska och morötter och så långt det går samarbeta med länder så att de får bättre livsbetingelser så att färre människor vill fly eller lämna dessa länder. Samtidigt ska man ha ett tydligt

Prot. 2022/23:62
14 februari

*Åtterrapportering från
Europeiska rådets
möte den 9–10 februari*

budskap till dem som kommer till Europa och som inte får uppehållstillstånd att de europeiska reglerna inte kan kringgås.

Åtterrapporeringen var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 24 januari justerades.

§ 3 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 16 februari kl. 14.00*.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2022/23:191

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:191 Grön omställning och kompetensförsörjning

av Linus Sköld (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 mars 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 13 februari 2023

Arbetsmarknadsdepartementet

Johan Pehrson (L)

Enligt uppdrag

Kerstin Bynander

Expeditionschef

Interpellation 2022/23:195

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:195 Kvalitet och utveckling i socialtjänstens verksamhet

av Martina Johansson (C)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 mars 2023.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 februari 2023

Socialdepartementet

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

- 2022/23:FPM53 Rådsrekommendation om stärkt social dialog i Europeiska unionen COM(2023) 38 till arbetsmarknadsutskottet
- 2022/23:FPM54 Direktiv om ändring i människohandelsdirektivet COM(2022) 732 till justitieutskottet
- 2022/23:FPM55 Revidering av förordningen om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar COM(2022) 748 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 6 Svar på interpellation 2022/23:146 om självbestämmande som grund för ändring av juridiskt kön

*Svar på
interpellationer*

Anf. 40 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan, som vi lyfte upp med varandra för ett tag sedan.

Ulrika Westerlund har frågat mig om jag har lämnat tanken på självbestämmande/självidentifikation som grund för ändring av juridiskt kön och vad som i så fall är anledningen till det samt om jag avser att verka för att Sverige ska ha en lag som liknar den som finns i till exempel Norge och Danmark eller den som finns i Malta och Argentina.

Arbetet med att få på plats en ny könstillhörighetslagstiftning som i högre grad än den nuvarande uppfyller krav på självbestämmande har kommit långt. Den dåvarande regeringen beslutade i juli 2022 om lagrådsremissen *Förbättrade möjligheter att ändra kön*.

I lagrådsremissen föreslås att två nya lagar – lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och lagen om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen – ska ersätta den nuvarande lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall. Lagförslagen innebär att processen för ändring av det kön som framgår av folkbokföringen särskiljs från processen för kirurgiska ingrepp i könsorganen.

I lagrådsremissen föreslås att en person som har fyllt 16 år ska få det kön som framgår av folkbokföringen ändrat efter en förenklad prövning av könsidentiteten. En ansökan för ett barn görs av barnets vårdnadshavare med barnets skriftliga samtycke. Ett övergripande mål är att förfarandet för att ändra det kön som framgår av folkbokföringen ska förenklas.

Förslagen i lagrådsremissen ligger också närmare den lagstiftning som finns i de länder som interpellanten ger exempel på.

I lagrådsremissen görs bedömningen att det inte längre är påkallat med en sådan ingående prövning av könsidentiteten som görs i dag för att en person ska kunna få fastställt ett annat kön än det som framgår av folkbokföringen. En lag som reglerar fastställande av ett annat kön än det som framgår av folkbokföringen i syfte att personer ska få leva i sin könsidentitet bör så långt som möjligt bygga på individens självbestämmande och inte ställa upp hinder som inte är motiverade. Detta är också min och regeringens utgångspunkt.

Förslagen i lagrådsremissen innebär att en ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska föregås av en prövning av könsidentiteten. Denna prövning föreslås i lagrådsremissen dock vara väsentligt mindre ingående jämfört med de prövningar som görs enligt den nuvarande köns-tillhörighetslagen. Syftet är att förbehålla möjligheten att ändra det kön som framgår av folkbokföringen för just de individer som upplever att könsidentiteten inte stämmer överens med det kön som framgår av folkbokföringen och alltså har ett behov av en sådan förändring.

Lagrådet har yttrat sig över förslagen i lagrådsremissen, och frågan bereds nu vidare i Regeringskansliet. Jag avser inte att föregripa resultatet av denna beredning.

Jag vill till interpellanten redan nu säga att om svaret känns bekant från tidigare interpellationsdebatter beror det på att vi just nu är i ett intensivt skede med att bereda den proposition som vi kommer att lämna till riksdagen för hantering. Eftersom beredning pågår är mitt svar något knapphändig.

Anf. 41 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som har rätat ut några frågetecken i denna debatt, men det är många som återstår. Jag hör vad statsrådet säger om den pågående beredningen och hoppas att denna diskussion blir ett medskick till den.

Sedan jag skickade in min interpellation har också Finland röstat igenom en ny könsstillhörighetslag, vilket alltså har skapat situationen att Sverige nu är ensamt i Norden, förutom Färöarna, om att inte ha en könsstillhörighetslag som bygger på självbestämmande. Det väcker frågor. Vad särskiljer oss från de andra nordiska länderna? Vad är det i den svenska situationen som gör det omöjligt att genomföra en sådan reform här?

Statsrådet påpekade i sitt svar att den prövning av könsidentiteten som även fortsatt föreslås ska vara förenklad. Detta välkomnar jag naturligtvis, men det kommer inte heller fortsättningsvis att vara fråga om självbestämmande eller självidentifikation som grund, om det lagförslag som läggs fram i stort överensstämmer med lagrådsremissens förslag.

Några formuleringar i statsrådets svar – att lagen ”i högre grad” och ”så långt som möjligt” ska bygga på självbestämmande – visar också på en medvetenhet om att det inte rör sig om faktiskt självbestämmande, om man går vidare med lagrådsremissens förslag.

I den lagrådsremiss som den förra regeringen lade fram står det, vad gäller förutsättningarna för att ändra juridiskt kön, att en ändring av det kön som framgår av folkbokföringen bör föregås av en prövning av könsidentiteten och att denna prövning bör vara mindre omfattande än den som krävs enligt nuvarande lag och så långt som möjligt utgå från individens uppfattning om sig själv.

I lagrådsremissen konstateras samtidigt bland annat att med könsidentitet avses en persons självidentifierade kön, det vill säga den egna upplevelsen av att vara pojke eller man, flicka eller kvinna eller att tillhöra inget eller något annat kön. Här är det värt att observera ordvalet ”den egna upplevelsen”. Att det är omöjligt för någon annan att göra en prövning av detta säger närmast sig självt.

I lagrådsremissen konstateras vidare att vissa i målgruppen har behov av vård medan andra inte har det. Den senare gruppen kommer nu tyvärr, med detta förslag, att även fortsättningsvis vara tvungna att ta vårdens resurser i anspråk för att få till en prövning av könsidentiteten och upplevelsen av det egna könet, om de vill ändra juridiskt kön.

De nuvarande formuleringarna i lagtexten har skapat flera olika sorters problem, bland annat att skrivningarna öppnar upp för godtyckliga tolkningar och att läkares värdefulla tid går åt till en arbetsuppgift som inte är medicinskt nödvändig.

I de kriterier som nu föreslås i den nya lagen, alltså i lagrådsremissen, står det att juridiskt kön kan ändras om det kan antas att personen kommer att leva i denna könsidentitet under överskådlig tid.

Här finns också ett godtycke inbyggt. Och effekterna av kraven i denna lagrådsremiss är att läkares arbetstid kommer att fortsätta att läggas på arbetsuppgifter vars enda syfte är att uppfylla lagkrav. Dessutom är det såklart fortsatt öppet för tolkning av den ansvariga myndigheten exakt hur denna bedömning ska göras, vilket kommer att leda till osäkerhet och risk för att myndigheten sätter upp hårdare krav än vad lagstiftaren kanske tänkt sig. Det kan i förlängningen leda till att skillnaden mellan den nuvarande situationen och den kommande inte blir så stor som det kanske är tänkt.

I sammanhanget kan jag nämna att den instans som i dag fattar dessa beslut om ändrat juridiskt kön till exempel kräver psykiatrisk diagnos, vilket inte står i lagen. Men det är en uttolkning som myndigheten har gjort. Den myndighet som har ansvaret och föreslås få ansvaret även fortsättningsvis har alltså en historik av att ställa mer omfattande krav än vad lagen kräver.

Jag hör vad statsrådet säger om svårigheter att bemöta detta, men jag lämnar ändå över ordet och hoppas på en kommentar.

Anf. 42 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Det är alltid besvärande om man går åt ett annat håll än vad som var tänkt med lagstiftningen. Det är också därför som all lagstiftning måste vara tydlig och ha förarbeten som talar om vart man ska gå.

Vi har många erfarenheter av att det ibland finns skäl att i lagstiftningen inte lägga in för tydliga krav som kanske behöver ändras över tid om det kommer fram nya fakta. Lagstiftningen ska vara svår att ändra. Det ska man inte kunna göra på en kafferast, utan det måste ta sin tid. Men i vissa andra fall är det jättenödvändigt att vara explicit i hur man ska göra.

Denna avvägning är förstås en sak som regeringen nu tittar på. Var någonstans ska man vara väldigt tydlig, och var någonstans finns det skäl att inte ha denna tydlighet?

Lagrådsremissen är alltså det underlag som har varit offentligt, och den bereds inom Regeringskansliet. Och vi kommer i närtid att kunna överlämna en proposition till riksdagen för bedömning.

Men de synpunkter som kommer är väsentliga eftersom det som regeringen menar är att vi behöver en ny ordning där vi delar upp de två delarna i det som är medicinskt, det som individen bedömer att man behöver av medicinska insatser, och det som är en juridisk fråga, det vill säga att ändra

i folkbokföringen. Denna förändring är nödvändig, och den behöver vi göra.

Jag håller också med ledamoten om att all tid som går åt i väntan på en ny lag innebär att sjukvårdande personal får lägga ned energi och tid som de skulle kunna använda för annat. Av detta skäl behövde vi hasta på.

Men å andra sidan ska det också bli en bra produkt. Det ska bli den bästa propositionen som vi lämnar till riksdagen för bedömning. Om det blir den 21 februari eller något senare låter jag just nu vara osagt. När propositionen överlämnas till riksdagen ska den ändå vara så bra som möjligt ur regeringspartiernas synvinkel.

Som ledamoten lyfter fram har det tagit väldigt lång tid innan denna lag kommer. Den borde ha funnits färdig och lämnats till riksdagen för flera år sedan. Men nu är vi där vi är, och denna regering tänker göra så gott den kan för att hitta en bra ordning som väger samman alla de intressen som finns.

Jag tycker ändå att det är tydligt i regeringens svar i dag att vår utgångspunkt är individens upplevelse, där jag vill göra ändringar, och att det ska bli möjligt genom den juridiska ändringen i folkbokföringen. Sedan får vi återkomma med hur lagen kommer att utformas enligt regeringens förslag.

Anf. 43 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Jag tar tillfället i akt att berätta lite grann om historiken. Jag är säker på att statsrådet är väl förtrogen med den, men jag gör det ändå.

Jag backar till hösten 2021. Då lade den dåvarande regeringen, bestående av Miljöpartiet och Socialdemokraterna, fram ett gemensamt utkast till en lagrådsremiss gällande denna lag. Förslaget hade föregåtts av en lång process där man gjort flera olika utredningar, och hänsyn hade tagits till exempelvis invändningar från Lagrådet på ett tidigare framlagt förslag 2018. Därför innehåller detta förslag i utkastet bland annat en kortare väntetid för den som ansöker om ändrat juridiskt kön och dessutom ett krav på godkännande av en extern part om man skulle vilja ändra juridiskt kön flera gånger. Dessa kontrollfunktioner har lagts in i syfte att minska riskerna för missbruk, om personer till exempel vill ändra juridiskt kön av helt andra skäl än att de vill få ett juridiskt erkännande av sin könsidentitet. Det har till exempel nämnts personer som försöker undkomma straff eller utföra olika typer av bedrägerier.

Statsrådet nämner i sitt svar att syftet med att behålla en prövning och inte övergå till ett system där ändringen baseras på självidentifikation helt och hållet är just detta som man försöker adressera, att förbehålla möjligheten att ändra det kön som framgår av folkbokföringen för just de individer som upplever att könsidentiteten inte stämmer överens med det kön som framgår av folkbokföringen och alltså har ett behov av en sådan ändring.

Detta tolkar jag som att det finns farhågor om att en lag som bygger på självbestämmande ska missbrukas av helt andra personer än transpersoner och att det är anledningen till att man tvekar och inte vill införa självbestämmande fullt ut – om detta fortfarande är fallet när vi har denna diskussion i dag. Då tycker man alltså att de kontrollfunktioner som fanns i utkastet till lagrådsremissen inte är tillräckliga.

Jag vill nämna att det finns tunga brottsförebyggande myndigheter, till exempel polisen, Säpo och Kronofogden, som har sagt att det inte finns några svårigheter att spåra en person och att de därför inte ser något skäl att gå emot självbestämmande, som beskrevs i utkastet.

Vi kan också titta på erfarenheter från andra länder som redan har infört könstillhörighetslagar som baseras på självbestämmande. Nära till hands ligger Norge och Danmark som brukar kallas våra närmaste grannländer också kulturellt. De har haft sådana lagar sedan 2016 respektive 2014, och deras folkbokföringssystem liknar vårt.

Jag bad riksdagens utredningstjänst att titta på erfarenheter från dessa länder. De hittade inte några exempel på missbruk av kriminella personer. Däremot finns det exempel i offentlig debatt och i forskning på olika potentiella och faktiska problem i tillämpningen. Några av dem rör den berörda personen själv. Det gäller till exempel svårigheter att få ut utbildningsbevis för en utbildning som man gick när man hade sitt tidigare juridiska kön och sådant som också kan beröra andra, till exempel tillträde till omklädningsrum. Det finns dock endast enstaka exempel på att detta har varit problem som har uppstått, och det har också hanterats på olika sätt genom till exempel diskrimineringsärenden.

Det är möjligt att det har uppstått situationer som inte har kommit till allmänhetens kännedom. Men ingenting tyder på att det har rört sig om något större antal händelser och, som sagt, några händelser som handlar om att kriminella personer försöker utnyttja systemet.

Flera av de nämnda situationerna beror inte heller på just denna lagändring, till exempel problemet med utbildningsbevis. Det har vi redan i Sverige. Detta problem kan man få när man ändrar juridiskt kön oavsett vilka kriterier som ställs upp. Det är inte heller så att till exempel frågor om tillgång till könade utrymmen, som på anstalter inom kriminalvården, helt och hållet bestäms av utformningen av könstillhörighetslagen.

Jag hittade ett dokument från Kriminalvården från 2019 som är en handbok som handlar om principer för placering av personer på anstalter. Där har man ett litet avsnitt som berör transpersoner. Man säger bland annat att juridiskt kön är en av flera aspekter som Kriminalvården tar hänsyn till. Men man tar också hänsyn till typen av brottslighet, aktuell klientmansättning och så vidare.

Detta är också ett medskick som jag hoppas att man tar hänsyn till i den vidare behandlingen.

Anf. 44 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för en rejäl fördjupning. Jag förstår att ledamoten har bättre kunskaper än vad jag har om det arbete som ett par tidigare regeringar gjorde, det vill säga då Miljöpartiet var en del av regeringen. Det är också detta utkast till lagrådsremiss som ledamoten hänvisar till.

Men vad som sedan hände och skälen till det kan jag inte alls svara på när det gäller den lagrådsremiss som vi nu arbetar med.

Min utgångspunkt som minister har dock varit att inte ha tanken att om någonting har gjorts av en tidigare regering kastar jag bort allt och börjar om. Jag tycker att det är oerhört värdefullt i denna fråga, i beredskapsfrågor och i många andra frågor där jag har förslag som är på väg fram och som jag kan gå vidare med till riksdagen. Jag välkomnar därför det som

tidigare regeringar har gjort som underlag, och vi går vidare utifrån dessa utgångspunkter.

Men det är, precis som ledamoten säger, många frågor att beakta och värdera. Och jag tänker att det viktiga när regeringen väl lämnar sin proposition till riksdagen är att det framgår vilka överväganden som man har gjort och varför man har landat i det ena eller andra alternativet, så att det framgår just hur man har värderat exempelvis de frågor som ledamoten lyfter fram här i dag.

Det är klart att all ny lagstiftning får konsekvenser. Men jag bedömer att dessa konsekvenser, precis som ledamoten själv lyfter fram, finns redan i dag för personer som behöver genomgå en transition för att komma tillbaka till det kön som de upplever är det rätta. Dessa problem finns redan i dag med nuvarande lagstiftning. Dem har vi alltså svårigheter med i dag, och dem behöver vi hantera i dag. Men vi kommer förmodligen att behöva hantera dem även framöver. Det är alltså saker som människor möter och som är väldigt problematiska för den enskilde men som vi förstås har ett uppdrag att lösa.

Det andra jag ville lyfta fram – jag vill nämligen gärna lyssna ytterligare på ledamotens synpunkter om det finns möjlighet – är att det jag bedömer att vi har kvar att göra, vid sidan av att få lagförslagen överlämnade till riksdagen för bedömning, är att förbättra vården för personer som behöver könsbekräftande behandling på ett eller annat sätt.

Människor behöver få vård när de söker hjälp, men köerna är förfärligt långa i dag. Jag möter människor som inte ens kan få tid för ett kuratorsamtal, och vad det innebär för personer som söker vård, hjälp, stöd och behandling går knappt att föreställa sig. Vi medverkar ju själva till att människor blir sämre och till och med kan få andra sjukdomar på grund av situationen.

Det läge vi har inom svensk hälso- och sjukvård är alltså oerhört allvarligt, och vi behöver gå fram på många fronter för att förstärka situationen och få en bättre kompetensförsörjning. Det är förstås också en av de frågor som regeringen kommer att arbeta vidare med vid sidan av överlämnandet av ett förslag till riksdagen för bedömning.

Anf. 45 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Jag uppskattar såklart att man tar hänsyn till det som redan har gjorts. Detta har pågått under väldigt lång tid; jag brukar ofta påpeka att lagen är lika gammal som jag, nämligen 50 år. Det är alltså en väldigt gammal lag – faktiskt världens äldsta på området. Vi fick bort de värsta kränkande kraven ur lagen när vi tog bort tvångsteriliseringar, även om många problem återstår. Men det är faktiskt världens äldsta lag på det här området.

Jag vill avslutningsvis lyfta fram några andra aspekter.

I den ganska hätska offentliga debatt om könstillhörighetslagen som förs i Sverige men också i andra länder har det getts uttryck för uppfattningen att en sådan här lagändring eller lagar som bygger på självidentifikation skulle innebära en övergång till en helt ny syn på vad kön är. Jag vill därför påpeka att vi har haft en syn på kön där könsidentitet ligger till grund för det juridiska könet sedan 1972, alltså i 50 år. Det var därför man införde könstillhörighetslagen. Om vi hade en syn på kön där endast kroppsligt eller biologiskt kön skulle räknas skulle vi inte ha någon köns-

tillhörighetslag. Det är också värt att ta med sig i den ibland väldigt aggressiva debatten.

Att det är en grundläggande aspekt av en persons självbestämmanderätt att få juridiskt erkännande av sin könsidentitet brukar ofta lyftas fram av olika människorättsorganisationer, till exempel Amnesty. Det är detta debatten handlar om. Den handlar inte om exempelvis ett förnekande av att kroppsligt kön också existerar, utan könstillhörighetslagen handlar om erkännandet av könsidentiteten.

Flera olika människorättsorgan har lyft vikten av detta. Jag kan nämna bara några: FN:s människorättskommissionär, FN:s oberoende expert på frågor kring våld och diskriminering utifrån sexuell läggning och könsidentitet, Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter och Europarådets parlamentariska församling. Alla dessa organ har lyft vikten av självidentifikation som grund för en könstillhörighetslag, och det är dags för Sverige att lyssna på rekommendationerna från dem och fullt ut respektera transpersoners mänskliga rättigheter.

Frågan om vården är också väldigt viktig. Bland annat har jag i egenskap av sammankallande för riksdagens nystartade hbtqi-nätverk hört av mig till Socialstyrelsen och bett att få en dragning för gruppen om vari problemen består och vad som borde göras.

Anf. 46 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för ytterligare information och kunskaper.

Det är verkligen nödvändigt att vi kommer framåt och får ett beslut. Samtidigt möter jag många som säger att det inte heller är bra att hasta på om det inte blir rätt. Jag står någonstans mittemellan, och jag tänker ändå hålla så hög hastighet ut som jag kan. Det känns nämligen väldigt tungt att det har gått så lång tid utan att vi har kommit till en bedömning i riksdagen.

Den dagen riksdagen får detta på sitt bord är det riksdagen som bedömer vilken lag vi ska ha framöver. Oavsett vilket beslut riksdagen kommer fram till måste vi, precis som ledamoten säger, förbättra vården. Den brister nämligen i dag, och det beror framför allt på att vi har så långa köer till hela hälso- och sjukvården. Därför behöver vi öka kunskapen om hur vi skapar den bästa vården för människor som har könsdysfori och som har dessa behov. I dag möter vi dem inte på bästa sätt.

När man kommer till vården ska man alltid få den bästa vården utifrån senaste kända kunskap. Det är en fråga om kunskapsstyrning, vilket vi kämpar med inom hela vården, och den måste finnas med här. Beslutet om nationell högspecialiserad vård tänker jag är en god väg framåt för att vi ska få bättre kunskap och säkerställa att man får den bästa vården enligt känd expertis och medicinsk vetenskap på det ställe dit man söker sig och dit man kommer.

Jag ser fram emot att så snart som möjligt få överlämna en proposition till riksdagen för bedömning. Regeringen kommer att göra sitt allra bästa för att genomföra en bra beredning utifrån den lagrådsremiss vi har. Den ska göras så bra som möjligt utifrån alla de överväganden vi behöver göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:62
14 februari

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2022/23:103 om förebyggande arbete på statliga ungdomshem

Anf. 47 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Christofer Bergenblock har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förebygga och förhindra sexuella trakasserier och övergrepp vid ungdomshem hos Statens institutionsstyrelse, Sis, i framtiden. Han har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att personal som är misstänkt för sexualbrott på ungdomshem hos Sis inte ska tillåtas arbeta med de placerade ungdomarna under utredningstiden.

De barn och unga som tvångsvårdas vid Sis befinner sig i en särskilt utsatt situation. Sis uppdrag är att säkerställa att de barn, unga och vuxna som vårdas vid Sis får en ändamålsenlig, god och rättssäker vård samt bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk, kriminalitet och annat socialt nedbrytande beteende.

Sexuella övergrepp får inte förekomma. Det är helt oacceptabelt. Varje fall är ett fall för mycket – nolltolerans råder. Alla har rätt att känna sig trygga och säkra under placeringen på Sis. Därför krävs ett kraftfullt arbete för att förebygga och motverka sådana övergrepp.

Sis har fått kraftigt ökade anslag för att möjliggöra ett kompetens- och kvalitetslyft på myndigheten. God utbildning och höjd kompetens hos personalen bidrar till en mer rättssäker vård, ett bättre förhållningssätt och därmed bättre förutsättningar att förebygga och motverka sexuellt utnyttjande och otillbörliga relationer.

Sis bedriver ett omfattande förändringsarbete i syfte att stärka kvaliteten i vården och i behandlingen. Arbetet för att förebygga och motverka sexuella övergrepp är prioriterat. Sis arbetar systematiskt med dessa frågor inom ramen för arbetet med styrning och ledning samt kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Bland annat har en obligatorisk grundutbildning för alla nyanställda införts där dessa frågor tas upp.

Det förs regelbundna diskussioner om etik, moral och värdegrund på alla Sis-hem, och Sis arbetar också med könssammansättningen i personalgrupperna samt för att minska ensamarbetet. Personalen ska ha kunskap och kompetens att identifiera och agera på varningssignaler i verksamheten. Vidare ser Sis över möjligheten att etablera en intern klagomålsinstans som ett komplement till bland annat Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, och Riksdagens ombudsmän.

Ivo har haft i uppdrag att förstärka tillsynen av Sis institutioner som vårdar unga flickor enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Uppdraget redovisades den 10 januari 2023, och tillsynen visar att det förekom brister på samtliga särskilda ungdomshem som vårdar flickor. Bristerna rör bland annat otillräcklig kompetens hos personalen om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och bemötande. Flickor på Sis känner sig mindre trygga än pojkar.

Ivo konstaterar att otillräcklig kompetens hos personalen ökar risken för användande av särskilda befogenheter och otillåtna tvångsåtgärder. Ivo riktar även kritik mot att sexualbrottsmisstänkta har tillåtits jobba klientnära. Mot bakgrund av Ivos rapport har Sis beslutat om att införa en ny rutin där medarbetare som är föremål för förundersökning inte ska jobba klientnära.

Sis har i myndighetens regleringsbrev för 2023 fått ett återrapporteringskrav att analysera och bedöma resultatet av de åtgärder som myndigheten vidtagit för att tillgodose behovet av en trygg miljö samt de åtgärder som har vidtagits i syfte att förebygga och motverka sexuella övergrepp och otillbörliga relationer vid myndigheten. Jag kommer fortlöpande att noga följa Sis omhändertagande av resultatet från Ivos tillsyn och det fortsatta utvecklingsarbetet samt resultatet av detta.

Anf. 48 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Jag ställde denna interpellation redan i december månad. Vi kan ju konstatera att det har dragit ut rätt mycket på tiden, men det känns bra att få den besvarad nu. Jag vill tacka Camilla Waltersson Grönvall för svaret. Jag är också glad över att ministern har agerat i frågan sedan detta uppdagades.

Bakgrunden till min interpellation var det avsnitt av P1:s dokumentärprogram *Kaliber* som sändes i början av december, där det framgick att sexbrottsmisstänkt personal på våra statliga ungdomshem tilläts att arbeta kvar under tiden för pågående utredning. Därefter har det dessutom tillkommit en rapport från Ivo som dels bekräftar den bild som *Kaliber* visade på, dels pekar på ytterligare missförhållanden på våra statliga ungdomshem, framför allt vad gäller vården av våra flickor.

Ungdomar som befinner sig på de statliga ungdomshemmen är tvångsomhändertagna enligt lagen om vård av unga, LVU, och har alltså ingen möjlighet att själva ta sig ut ur situationen eller bege sig iväg från ungdomshemmet där de befinner sig. Bakgrunden till placeringarna är ofta en form av psykosocial problematik som kan handla om kriminalitet, missbruk eller självskadebeteende. Många av ungdomarna bär dessutom på traumatiska bakgrundsupplevelser och har själva varit utsatta för våld eller sexuella övergrepp före placeringen.

Dessa ungdomar tvångsomhändertas och tvångsvårdas av samhället för att skydda dem från skadliga miljöer eller destruktiva beteenden. Det innebär att samhället fullt ut tar på sig föräldraansvaret för dessa ungdomar och därmed även ansvaret för att skydda dem och leda dem in på rätt väg. Att det i denna miljö förekommer sexuella ofredanden och sexuella övergrepp är naturligtvis fullständigt oacceptabelt.

Trots det uppger 24 procent av flickorna i Ivos rapport att de en eller flera gånger har varit med om att personal har tafsats eller utfört andra sexuella handlingar mot dem själva eller andra. Dessutom framgår det av rapporten, precis som i radioreportaget, att Sis har låtit personal arbeta kvar i direkt kontakt med ungdomarna under tiden för pågående utredning om sexualbrott. Detta är inte bara oacceptabelt utan underminerar också förtroendet för Sis som institution.

Det är naturligtvis bra att Sis nu har tagit till sig av kritiken och bestämt sig för att personal inte längre kommer att få arbeta klientnära under tiden för en sådan utredning, men det är märkligt att det ska krävas både ett radioreportage och en tillsynsrapport för att det ska ske en sådan förändring, som borde vara självklar.

Likväl kvarstår problemet med att var fjärde flicka rapporterar om personal som tafsar eller gör andra sexuella närmanden. Ministern lyfter fram att det nu ska göras ett kompetens- och kvalitetslyft på myndigheten och att man tittar på att inrätta en intern klagomålsinstans. Det är naturligtvis

bra, men dessa problem har pågått länge. Ledningen för Sis har känt till problematiken under lång tid – sedan före Ivos rapport – men har ändå inte vidtagit nödvändiga åtgärder tidigare.

Min följdfråga till ministern är: Vad gör att vi denna gång ska tro på att det verkligen kommer att ske en förändring på statens ungdomshem så att vi slipper framtida rapporter om personal som förhåller sig distanslöst till ungdomarna, tafsar, gör sexuella närmanden eller inleder otillbörliga relationer?

Anf. 49 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Detta är inte bara en fråga som jag har arbetat med under mina snart fyra månader som socialtjänstminister, utan det var också en av de frågor som jag mest intensivt började arbeta med när jag fick börja arbeta i socialutskottet, vilket är över fem år sedan.

Detta var redan då ett av de ämnen som verkligen väckte frågor. Det är också något som utskottet har fokuserat på under dessa fem år, vilket jag vill tro har hjälpt myndigheten att få till de förbättringsdelar som nu genomförs.

Som ledamoten vet fick Sverige en ny regering för fyra månader sedan, och inom mitt ansvarsområde finns just denna uppgift. Det är ett skäl till att man ska hysa större tilltro till att det kommer att hända någonting denna gång. Jag delar ledamotens uppfattning att det har tagit alldeles för lång tid och att det har hänt för lite i denna myndighet.

Jag vill än en gång understryka att det är oerhört allvarligt att Sis inte har kunnat säkerställa att alla barn och unga som vårdas av Sis har en trygg och säker vårdmiljö. Barn, unga och vuxna har rätt att känna sig trygga. Sexuella övergrepp får, som jag sa i mitt inledande svar, aldrig någonsin förekomma. Nolltolerans råder och ska råda.

Därför är arbetet för att förebygga och motverka sexuella övergrepp hos Sis ett prioriterat arbete för regeringen. Det är viktigt att personalen inom Sis är lämplig och har rätt kompetens för sitt uppdrag. Därför måste frågor som etik, bemötande och sexuella övergrepp vara närvarande i det dagliga arbetet. Detta är en rättighetsfråga, och det är naturligtvis en central fråga för verksamhetens kvalitet och resultat. Det är också en viktig ledningsfråga, och därför är det viktigt att ledningen inom Sis på varje nivå arbetar väldigt intensivt med att komma till rätta med dessa problem.

För att öka tempot i detta har inte minst riksdagens starka oppositionsarbete i ett förändrings- och kvalitetsarbete varit viktigt. Man har fått stora ekonomiska tillskott för att möjliggöra kvalitets- och kapacitetsförbättringar. Det är någonting som den här regeringen under detta budgetår har ökat på med 49 miljoner.

Jag är glad över att man nu arbetar med någonting som inte minst barnrättsorganisationerna under lång tid har pekat på, nämligen att få fram en intern klagomålsinstans. Jag kommer att följa detta arbete med stort intresse.

När det gång på gång framkommer att det förekommer missförhållanden och övergrepp är det ingen tvekan om att det är helt nödvändigt att myndigheten går till botten med detta och gör en analys av varför det ser ut som det gör. Detta verkar vara en kultur i denna myndighet, och den måste man gå till botten med.

Regeringen kommer att arbeta på olika sätt och kommer att följa detta arbete för att säkerställa att man får rätt personal och att personalen arbetar med den vård och den behandling som personerna i fråga har rätt till.

Anf. 50 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Det känns bra att detta är en prioriterad fråga för regeringen. Det kommer även att vara en prioriterad fråga för mig i mitt arbete i socialutskottet.

Problemen på de statliga ungdomshemmen handlar ju inte bara om alla de flickor som upplever att de har utsatts för sexuella närmanden eller övergrepp utan också om den mer övergripande bilden av unga flickor som upplever otrygghet på de statliga ungdomshemmen. I Ivos larmrapport framkommer att nästan hälften av de placerade flickorna kände sig otrygga på sina boenden. Endast 55 procent av flickorna uppgav att de kände sig trygga, medan motsvarande siffra för pojkarna var 83 procent.

Om den vård som dessa flickor får ska ha något som helst genomslag och fungera måste de först och främst känna sig trygga på den plats de befinner sig på. Saknas det trygghet och tillit kommer vården inte att ge några resultat.

Många av dessa flickor bär med sig upplevelser av otrygga förhållanden i form av dysfunktionella familjer, destruktiva miljöer och ofta flera placeringar på olika familjehem och kanske HVB-hem innan de har kommit till Sis-hemmet.

Att hamna i tvångsvård på ett statligt ungdomshem är naturligtvis inte lätt, men det mest grundläggande är att den miljö man kommer till upplevs som trygg och säker. Det kräver att personalen är både lämpad och väl rustad för det uppdrag man har och har rätt verktyg och metoder.

Tyvär framkommer det också i Ivos rapport att just flickor i betydligt högre grad än pojkar utsätts för olika tvångsåtgärder och att dessa långt ifrån alltid sker på laglig grund. 30 procent av flickorna i rapporten berättar om avskiljningar medan motsvarande siffra för pojkar är 9 procent. Det här pekar på en oförmåga hos personalen att hantera just flickor medan man verkar ha större vana och kanske mer utbildning när det gäller att hantera pojkar i motsvarande situation.

Tillsammans med tafsandet och sexuella närmanden samt oförmågan från Sis ledning att hantera den personal som är misstänkt för sådana handlingar visar detta på strukturella problem hos Statens institutionsstyrelse. Det handlar inte om enskilda fall och olyckliga omständigheter utan om en strukturell oförmåga att ta hand om utsatta flickor på ett professionellt sätt.

Av de tolv ungdomshem för flickor som Statens institutionsstyrelse driver fick, precis som statsrådet nämnde, samtliga kritik från Ivo. I två fall bedömde man dessutom missförhållandena som så allvarliga att man beslutade om att förelägga Sis att vidta omedelbara åtgärder. Den övergripande bilden visade att det fanns allvarliga brister i trygghet och säkerhet vid de statliga ungdomshem där flickor vistas.

Utan tvekan behöver Sis genomgå omfattande förändringar och ha kontinuerlig kontroll från såväl departement som tillsynsmyndigheter. Socialutskottet kommer givetvis att noggrant följa regeringens arbete för att komma till rätta med verksamheten.

Prot. 2022/23:62

14 februari

Svar på
interpellationer

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta om det trots allt visar sig att utvecklingen även framåt går åt fel håll vad gäller vården av placerade flickor på statens ungdomshem?

Anf. 51 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag delar bilden av att det finns strukturella problem. Jag önskar att det var begränsat till en enskild myndighet, men när det gäller unga flickor saknas det tyvärr delar i hela behandlingskedjan.

Det är behandling och vård vi ska ge våra unga tjejer. De ska få stöd att hitta en ljus framtid. De ska inte gång på gång få bekräftat att när man befinner sig i samhällets vård blir man tafsad på, illa behandlad eller utsatt för sexuella övergrepp. Detta gör att vi behöver se över så mycket mer. Det behöver finnas en annan kunskap om neuropsykiatriska funktionshinder. Traumabehandling är också en del som väldigt ofta lyfts fram i detta sammanhang.

Vi behöver jobba i hela kedjan. Det innebär att socialtjänsten behöver få möjlighet att arbeta förebyggande på ett helt annat sätt. Målsättningen, som jag tror att ledamoten instämmer i, är att ingen någonsin ska behöva vistas på Sis-hem. När samhället har lyckats med alla sina insatser har man ju förebyggt att ta till den där sista utvägen som Sis-hem ska vara.

Detta innebär bland annat att vi förbereder ett nationellt familjehemsregister över licensierade familjehem med specifika kunskaper om just neuropsykiatriska diagnoser eller annat. Det kommer att vara en viktig del i att ta ett samlat grepp om samhällsvården för inte minst utsatta flickor.

Regeringen förstärker resurserna till förebyggande åtgärder med 1,2 miljarder, och en inte obetydlig del går till Sis. I regleringsbrevet till Sis har vi också kopplat greppet starkare när det gäller att återkomma med rapporter om förebyggande insatser. Vi har också en närmare dialog med myndigheten än vad som har förekommit tidigare, och då direkt med den politiska ledningen.

Jag vet inte om det var ett hot eller ett löfte att socialutskottet tänker fortsätta att följa frågan. Men jag ser det som ett löfte och välkomnar det, för jag tror att det är viktigt att riksdagens starka engagemang fortsätter, också som ett stöd för regeringen att genomföra välbehövliga förändringar.

Jag hoppas att jag i närtid kan återkomma med ytterligare insatser om vi ser att det vi gör nu inte är tillräckligt.

Som ledamoten väl känner till befinner sig myndigheten i förändring, och det finns utredningar som tittar på att flytta över delar av Sis ansvarsområde till Kriminalvården. Det handlar om våra mest kriminellt belastade ungdomar, i huvudsak pojkar. Samsjuklighetsutredningen tittar också på sådant som kan komma att förändra Sis ansvarsområden. Vi tar alltså ett helhetsgrepp när det gäller Sis framtida uppdrag.

Anf. 52 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! Om det är ett hot eller ett löfte kan man fundera på, men det är i alla fall en garanti för att socialutskottet kommer att fortsätta att bevaka denna fråga.

Ungdomar som tas om hand av samhället har rätt till en trygg och säker miljö. Att det över huvud taget förekommer gränslöshet, sexuella närmanden och sexuella övergrepp på statliga ungdomshem är givetvis helt oacceptabelt. Ivos tillsynsrapport från i januari pekar på en verksamhet

med stora problem med hur man förhåller sig till och behandlar omhändertagna flickor. Att pojkar och flickor behandlas olika på de statliga ungdomshemmen gör frågan extra allvarlig.

Det är inte rimligt att bara drygt hälften av flickorna känner sig trygga, att nästan varannan flicka upplever att hon utsatts för kränkande beteenden från personalen, att tre gånger så många flickor som pojkar avskiljs och att var fjärde flicka varit med om att personal tafsat eller gjort andra sexuella handlingar.

Ivos kritik mot Statens institutionsstyrelse för vården av flickor är svindande, och krafttag för att komma till rätta med problemen är helt nödvändiga. Steg har tagits i rätt riktning, vilket är bra, men det krävs mycket för att komma till rätta med problemen. Det handlar om personalens kompetens och utbildning och om vilka verktyg och metoder man använder sig av. Men framför allt handlar det om styrning och ledning av den här verksamheten.

Statens institutionsstyrelse har nu ögonen på sig vad gäller att bedriva ett effektivt och omfattande förändringsarbete, men det yttersta ansvaret vilar på regeringen. Detta kommer vi i riksdagen att bevaka. Det ska vara en självklarhet att den som blivit omhändertagen av staten också har rätt till en trygg, säker och tillitsfull miljö så att man kan få och ta till sig den vård man behöver.

Anf. 53 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Ja, flickor och kvinnor har högre avskiljningstal och högre grad av rapporterad upplevd otrygghet under placeringstiden på Sis-hem jämfört med pojkar och män. Förekomsten av såväl själskadebeteende som självmordsförsök är högre hos flickor och kvinnor än hos pojkar och män. Det är inte rimligt.

Det är inte heller rimligt att inte känna sig trygg när man befinner sig i samhällsvård. Om det är någonstans man ska kunna känna sig trygg är det när man får just samhällsvård, och det ska finnas den behandling och vård som samhället lovar att ge dessa tjejer och kvinnor.

Det är en prioriterad fråga för regeringen att förebygga och komma till rätta med sexuella övergrepp på Sis. Det är viktigt att myndigheten och regeringen går till botten med hur detta fortsatt kan förekomma, och det måste ges ett entydigt svar. Mitt svar i dag är att det ska råda nolltolerans mot sexuella övergrepp på Sis.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2022/23:165 om brottsutredningen av chilenska adoptioner

Anf. 54 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Martina Johansson har frågat mig om regeringen avser att säkerställa att berörda svenska medborgare får det stöd de behöver för en så rättssäker process som möjligt. Hon har också frågat mig, i det fall regeringen avser att säkerställa ett sådant stöd, på vilket sätt regeringen avser att göra det.

Sverige har vid politiska konsultationer med Chile framfört att man kan bistå brottsutredningen om det finns behov av det. Socialdepartementet har även haft en kontinuerlig dialog och flera möten med intresseföreningar, bland dessa Chileadoption.se. Sveriges ambassad i Chile har också träffat representanter från lokala intresseföreningar. Både Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF, och Adoptionskommissionen (S 2021:08) var under slutet av 2022 på plats i Chile för att bättre förstå det behov av åtgärder och stöd som finns.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att adopterade ska få bättre stöd. Bland annat har MFoF fått i uppdrag att under 2022/23 vara nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner. I detta uppdrag ingår att myndigheten ska kunna hänvisa vidare till rätt aktör och erbjuda stöd och hjälp inom ramen för myndighetens ansvar.

Som kontaktpunkt ska MFoF hålla sig uppdaterad om relevanta utredningar både i Sverige och internationellt, inbegripet brottsutredningen i Chile om bortförande av barn och oegentligheter inom internationella adoptioner från landet under 70-, 80- och 90-talen. Myndigheten ska inom ramen för uppdraget informera sig om utmaningar och frågeställningar hos adopterade från Chile, men även hos adopterade med annat ursprung där det finns misstankar eller uppgifter om oegentligheter.

MFoF har även fått i uppdrag att genomföra ytterligare stödjande insatser inom det internationella adoptionsområdet. Myndigheten ska fortsätta att ge stöd till internationellt adopterade i samband med ursprungssökning under 2022/23. MFoF ska också tillhandahålla adoptionspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar, som ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården.

Adoptionskommissionen har också i uppdrag att utreda behov av adoptionspecifikt stöd och föreslå hjälp- och stödsatser som bör erbjudas.

Anf. 55 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag tycker att det är jättebra att det rör på sig inom MFoF och uppdraget att stödja personer som är adopterade från ett annat land till Sverige. Det är också bra att man har uppdraget att arbeta med att stötta enskilda personer i det som behövs, bland annat ursprungssökning. Det är svårt för svenska kommuner att lösa det uppdrag som tidigare helt och hållet har legat på dem och att bibehålla den kompetens som behövs, med tanke på att det inte är så många personer som adopteras längre. Det var ju betydligt fler förr.

Att oegentligheterna pågick fick MFoF kunskap om någonstans runt 2018 – men det fanns också information om detta i Sverige tidigare, enligt granskningen som gjorts framför allt av medier. Jag upplever att det tog lång tid för den förra regeringen att börja jobba med frågan, och jag hoppas att den här regeringen kan vara lite snabbare. Vi får väl se.

Jag funderar över den kontaktpunkt som MFoF ska vara, enligt ministrarnas svar. De har enligt vad jag har fått uppgift om inte riktigt kommit igång än, även om kunskapen om Chile funnits länge. Av svaret framgår det att den nationella kontaktpunkten ska hänvisa till rätt aktörer i den mån man behöver hjälp, och att det ska ske inom ramen för myndighetens ansvar.

Jag frågade i min interpellation om regeringen avser att se till att man får stöd i rättsprocessen och att den är rättssäker. Jag vet inte om jag har fått svar på den frågan eftersom jag inte riktigt förstår vad uppdraget till kontaktpunkten är. Därför fyller jag på med frågan vad det uppdraget innebär. Vem är det som ska ta kontakt med kontaktpunkten? Är det brottsutredningen i Chile, den enskilt adopterade eller adoptivföräldrarna? Och när kontaktpunkten ska hänvisa till rätt instans, menas det då att man ska få tillgång till stöd i rättsprocessen av jurister som även kan spanska? Handlar det om att följa de dna-prover man lämnar i dag?

Jag har en fundering till. Upplever ministern att det kan finnas en risk med att MFoF har uppdraget att stödja arbetet när det gäller såväl Chile som andra länder där det misstänks ha förekommit oegentligheter och att myndigheten samtidigt ska auktorisera och utöva tillsyn över de adoptionsföreningar som i dag hjälper till med internationella adoptioner?

Anf. 56 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för de viktiga frågorna. De betyder oerhört mycket och väcker oerhört mycket känslor hos många människor. Precis som ledamoten säger har det tagit tid att komma fram till det uppdrag som den förra regeringen till slut gav. Inledningsvis är det viktigt att konstatera att Adoptionskommissionen ska lämna sitt betänkande senast den 7 november i år. Vi kommer säkert att få anledning att återkomma till en del av ledamotens frågor när Adoptionskommissionen lämnar sina förslag och rekommendationer.

Dessvärre ligger en del av ledamotens frågor i Adoptionskommissionens uppdrag att utreda och komma med förslag för att säkerställa. Staten måste såklart alltid säkerställa och garantera att adoptioner sker på ett lagligt och etiskt sätt. Adoptionskommissionen ska bistå i arbetet med alla till buds stående medel. Man har bland annat varit på plats i Chile och jobbat tillsammans med MFoF. Det finns alltså en myndighet att koppla arbetet mot.

Som jag sa inledningsvis har Adoptionskommissionen i uppdrag att utreda behov av adoptionsspecifikt stöd och föreslå hjälp- och stödinsatser som bör erbjudas. Det är för att detta ska kunna systematiseras och inte bara göras på förekommen anledning utan också i samband med de fall av internationella adoptioner som vi i dag ser. De blir ju, som ledamoten påpekade, allt färre.

Som av en händelse ska jag i morgon besöka MFoF i Skellefteå, och med anledning av denna interpellation har jag fått fler frågor och punkter att diskutera ordentligt med dem.

Jag hoppas att jag också får möjlighet att fortsätta utveckla tankarna om hur MFoF ska arbeta. I underlaget står det att man ska kunna tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd; kanske är någon orolig över att inte veta vad utredningen i Chile kommer att leda till.

Det är klart att det kommer att finnas mycket oro och många skäl att få stöd och hjälp med samtal när man har frågetecken om sitt ursprung. Det är inte svårt att sätta sig in i vad det skulle innebära om man själv befann sig i den situationen. Jag har vinnlagt mig om att försöka förstå det här. Man behöver få hjälp av kuratorer och psykologer, det vill säga personer med kompetens att möta detta.

Ledamoten frågar efter juridisk hjälp. Det är något som också kommer att vara en del av presentationen av Adoptionskommissionens utlåtande.

Anf. 57 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag tackar återigen Camilla Waltersson Grönvall för svaret.

Adoptionskommissionen har ett uppdrag och ska komma med sitt resultat i november. Jag tycker att det som regeringen gör fram till november också är viktigt. Brottutredningen i Chile pågår ju just nu. Svenska medborgare är på olika sätt inblandade i den. De ska svara på uppgifter och behöver bli kontaktade. Enligt de uppgifter jag har finns det ingen naturlig väg för dem som arbetar med brottutredningen i Chile att få kontakt med enskilda medborgare i Sverige. Bara det gör att det är svårt att se hur rätts-säkerheten ska kunna säkerställas för våra medborgare. Jag känner mig därför inte helt trygg med svaret om vad som görs just nu.

Jag vet ju att en utredning måste få jobba. Man kan alltid fundera över hur snabbt en utredning kom på plats.

Låt mig fortsätta något om Adoptionskommissionens arbete. Resultatet kommer i november. Har regeringen någon plan för hur snabbt man kommer att gå igenom de förslag som kommer att finnas i utredningen? Kommer man att ha ett snabbspår för att snabbt få till de eventuella lagändringar som behövs eller förändringar av adoptionsorganisationerna? Det är inte riktigt kuratorsamtal som jag efterfrågar i min interpellation, utan det handlade om annat slags stöd till enskilda individer.

Ministern kanske inte har svar på de här frågorna utan vill få dem i morgon. Även jag skulle gärna vilja höra dessa svar, så jag får kanske skriva en ny interpellation för att få höra vad mötet gav.

Utan regler kan oegentligheter ske. Jag engagerar mig i internationella adoptioner också för att det finns ett annat sätt att bli förälder på som vi i Sverige inte har någon reglering för i dag. Jag går därmed över till ämnet värdmödraskap. Vi tillåter inte det i Sverige i dag, och vi har inte heller tillräckligt bra avtal och regler i förhållande till andra länder där värdmödraskap tillåts. Det gör mig lite orolig. Om vi inte tar tag i detta nu kan det försätta oss i en svår situation i framtiden.

Under den förra mandatperioden var jag och ministern överens om att vi vill se ett altruistiskt värdmödraskap i Sverige och att vi vill reglera det hela gentemot de länder som tillåter värdmödraskap i dag för att säkerställa även dessa barns rättigheter. Även om det här inte direkt gäller internationella adoptioner är det väldigt nära sammankopplat. Jag är därför lite nyfiken på om regeringen har några planer på att också ta tag i den här formen av internationell hjälp med föräldraskap.

Anf. 58 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar Martina Johansson för att hon utvecklar frågan.

Jag vill understryka att Socialdepartementet har haft en kontinuerlig dialog med intresseföreningar och har mött dem. Bland dessa återfinns Chileadoption.se. Socialdepartementet har vinnlagt sig om att ta del av alla de erfarenheter och synpunkter som finns, och detta samlas i departementet för att man ska kunna arbeta vidare med det.

Vi kommer att fortsätta följa brottsutredningen väldigt nära. Men ett lands brottsutredning är landets och i det här fallet Chiles egen angelägenhet som Sverige varken kan eller får lägga sig i på något sätt. Vi har däremot sagt att vi vill vara behjälpliga på alla möjliga sätt och vis, om något sådant skulle efterfrågas. Men den nationella brottsutredningen är här Chile, precis som en nationell brottsutredning hade varit Sveriges i motsvarande fall.

Med det sagt har regeringen vidtagit flera åtgärder för att adopterade ska få bättre stöd och information, också när det gäller eventuella oegentligheter inom internationella adoptioner.

I oktober 2021 tillsatte som sagt den förra regeringen en utredning med uppgift att klargöra förekomsten av eventuella oegentligheter inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet bakåt i tiden och fram till i dag. De uppgifter som har framkommit om att oegentligheter eller misstänkta oegentligheter ska ha förekommit är oroväckande. Det vill jag understryka. Regeringen och jag tar dessa uppgifter på största allvar.

Adoptionskommissionens lärdomar ska ge vägledning för att utveckla Sveriges internationella adoptionsverksamhet. Utredaren ska därför också förslå hur nuvarande regelverk, organisering och processer kan förändras och förstärkas i syfte att ytterligare stärka barnrättsperspektivet, något som både ledamoten och jag själv brinner för. Vi vill båda säkerställa att det finns i alla delar av samhället och att det därmed ska finnas rättssäkerhet.

Precis som ledamoten sa måste en utredning få göra sitt arbete. Jag kan inte göra mycket åt att den tillsattes så sent som den gjorde, men jag kommer att låta den arbeta klart. Man ska nog inte ha för höga förväntningar på att jag kommer att ha svar på alla frågor efter besöket i Skellefteå i morgon, utan vi måste nog invänta november innan vi får en rad olika förslag.

Sedan ska detta naturligtvis hanteras, och jag har inte för avsikt att fördröja det hela längre än nödvändigt. Det här ska förstås ske på ett betryggande sätt, så som vi brukar hantera utredningar. Utredningen måste dock få arbeta färdigt. Det är min och regeringens inställning.

Altruistiskt värdmödraskap är något vi får återkomma till. Min egen uppfattning har jag inte förändrat på något sätt, men frågan berör fler av statsråden i Socialdepartementet. Vi behöver hantera detta samlat, och jag hoppas få återkomma i frågan.

Anf. 59 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Man kan alltid fundera på om saker och ting görs i rätt tid eller när det skulle ha gjorts, och man kan beklaga när något görs för sent. Vi är överens om att så är fallet här.

Det finns något som är lite besvärande. Vi talar om en utredning som pågår i Chile och vilka brott som har begåtts där. Men vi har egentligen inte berört de brott som eventuellt har begåtts i Sverige. Om jag är rätt informerad har vi inte någon motsvarande utredning i Sverige. Det har nog med vår lagstiftning att göra och för hur länge sedan det här skedde. Av detta skäl önskar jag att regeringen tog lite mer aktiv del i detta och inte bara avvaktar en utredning i ett annat land. Vi hade kunnat bistå i den och få mer kunskap.

Jag vill tacka ministern för engagemanget. Jag hoppas att vi gemensamt kan flytta frågorna framåt. Det är viktigt för de människor i Sverige som misstänker att de inte hade befunnit sig här om det hade gått rätt till på 70-, 80- och 90-talen. Jag hoppas att vi också kan återkomma om värdmödraskap så att vi inte står här om 10 eller 20 år och har en liknande diskussion om det.

Anf. 60 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar Martina Johansson för dessa frågor, som vittnar om ett outtröttligt engagemang för att utsatta grupper ska få bättre stöd.

De problem vi ser i ett föränderligt samhälle är delvis strukturella. Jag tänker då kanske särskilt på situationen runt surrogatmödraskap och altruistiska värdmödraskap. Vi ser att världen förändras, men lagstiftningen står still.

I de tragiska fall som vi diskuterar, och som ligger till grund för intentionen i interpellationen, misstänks att människor blivit hitfödda på felaktiga premisser. En brottsutredning ligger till grund för att säkerställa hur det har gått till. Det är naturligtvis fråga om en smärtsam process i det egna landet. Men det är också en smärtsam process i de länder som tagit emot barn från länder där man misstänker att det grundar sig på oegentligheter.

Jag vill framhålla att det här på intet sätt är något som regeringen tar lätt på. De förslag och inriktningar som Adoptionskommissionen kommer med senare i år kommer vi att ta på allra största allvar. Vi kommer att följa detta väldigt noggrant. Jag vill understryka att regeringen gör allt den kan för att säkerställa situationen för de människor som just nu lever med frågetecken och oro runt sitt eget ursprung. Vi ska naturligtvis göra allt vi kan för att vara behjälpliga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2022/23:150 om ekonomisk familjepolitik

Anf. 61 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Isabell Mixter har frågat mig om jag anser att målet för den ekonomiska familjepolitiken uppnås och, om inte, hur jag avser att agera för att uppnå målet. Isabell Mixter har också frågat mig om jag avser att vidta några ytterligare åtgärder inom den ekonomiska familjepolitiken för att hjälpa barnfamiljer genom krisen.

Fru talman! Regeringen har tagit över ansvaret för ett land som står inför en lågkonjunktur samtidigt som många människor påverkas av dramatiska kostnadsökningar till följd av hög inflation och ökade energi- och bränslepriser. Inte minst barnfamiljer drabbas mycket hårt av den svåra ekonomiska situationen. Som Isabell Mixter uppmärksammar åter skolbarnen mer i skolmatsalen än tidigare. Det är ett tydligt tecken på att vissa barnfamiljer börjar få det tuffare.

Det riksdagsbundna målet för den ekonomiska familjepolitiken är att den ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn. För att ge barnfamiljer med låga inkomster ett extra ekono-

miskt stöd har det tillfälliga tilläggsbidraget som lämnas till barnfamiljer med bostadsbidrag förlängts till och med juni 2023. Boendekostnaden är den största enskilda utgiftsposten för många hushåll. För att minska risken att barnfamiljer inte kan betala sina boendekostnader är det därför träffsäkert och lämpligt att under en begränsad tid förlänga förstärkningen av bostadsbidraget.

Förutom inom familjepolitiken vidtas även inom andra områden åtgärder som kommer att komma hushållen till del, såsom de kommande elstöden, som det påbörjas utbetalning av nästa vecka för elprisområde 3 och 4. Regeringen har dessutom bland annat fastställt riksnormen för försörjningsstödet på en nivå som ligger 8,6 procent högre än 2022 och bibehållit arbetslöshetsersättningen och aktivitetsstödet på den högre nivå som har gällt under covid-19-pandemin. Sammantaget är detta verkningsfulla åtgärder för att hjälpa hushållen i en svår tid, med särskilt fokus på de allra svagaste hushållen. Det är samtidigt viktigt att påpeka att regeringen behöver föra en balanserad, återhållsam ekonomisk politik för att undvika att förvärra inflationen, på samma gång som vi måste bygga Sverige starkare inför framtiden.

Anf. 62 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag konstaterar samtidigt att den här regeringen saknar förslag för att lösa de problem vi ska diskutera här i dag.

Målet för den ekonomiska familjepolitiken är, precis som Anna Tenje var inne på, att bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Det är ett mål som gällt under såväl den förra regeringen som denna regering.

Den höga inflationen drabbar nu människor väldigt hårt. Det ställer högre krav på politiken att sätta in åtgärder för att vi ska nå målet för den ekonomiska familjepolitiken. Kostnader för mat, el och andra basala nödvändigheter har ökat kraftigt. Särskilt tufft är det för hushåll som redan innan hade små marginaler. Bland barnfamiljer var det redan före den ekonomiska krisen många ensamstående kvinnor som levde med låg ekonomisk standard. Det är en grupp som nu får det ännu tuffare.

En mängd larmrapporter har den senaste tiden kommit från skolor i flera olika kommuner runt om i landet om att barnen äter mer i skolan, särskilt på måndagar och fredagar. Detta är ett tecken på att maten inte räcker till hemma till följd av de högre levnadskostnaderna. Barnen kommer hungrigare till skolan och vet att det kommer att bli dåligt med mat under helgen. Det innebär även att kostnaderna för skolorna, och i slutändan kommunerna, ökar.

I en enkät som SVT skickat ut till kommunerna uppger 12 av de 21 kommuner som svarat att det gått åt mer skolmat på sistone. Enligt en enkät som DN gjort svarar sex av tio kommuner att eleverna i grundskolan äter mer skolmat sedan det ekonomiska läget för hushållen försämrats. 76 procent av kommunerna svarar att de höjer budgeten för skolmaten 2023. Deras enkät har besvarats av 200 kommuner.

En rektor på en skola i Sundsvall sa i en intervju i SVT att man kan tvingas till nedskärningar i skolans utbildningskostnader. Till följd av de ökade kostnaderna för matinköp kan man tvingas välja mellan att minska på inköp av läromedel och att säga upp personal. De statsbidrag som

kommuner och regioner har fått räcker inte för att täcka upp för den nuvarande höga inflationen, särskilt inte med tanke på att det blir högre kostnader för mat på grund av ökad efterfrågan.

Det vittnas också om att allt fler människor söker sig till civilsamhället för att få hjälp. Man beskriver att det bland dem finns grupper som tidigare inte sökt sig dit, bland annat barnfamiljer. Det här måste betraktas som ett misslyckande.

Statsrådet hänvisar också till det elstöd som skulle komma den 1 november men som fortfarande inte har betalats ut. Ännu har ingen svarat på när elstödet kommer till min landsände, norra Sverige. Det är en mycket tuff situation för många. En del har elräkningar på över 10 000 kronor som ska betalas, något som man absolut inte kunnat förutse.

Samtidigt oroas Kronofogden av ett kraftigt ökande antal privatpersoner och företag som har svårt att betala sina elräkningar. För privatpersoner ökade antalet ärenden som rör obetalda elräkningar under 2022 med 19 procent jämfört med året innan. Skuldbeloppet ökade med 27 procent. Företagen har det ännu värre. Det totala skuldbeloppet har fördubblats, och antalet mål har ökat med 30 procent. Högerpartiernas brutna vallöfte får förödande konsekvenser.

Det är uppenbart att den ekonomiska situationen just nu är ohållbar för alltför många barnfamiljer och att regeringen inte lever upp till målet om god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer.

Jag vill återigen fråga ministern: Avser regeringen att vidta några ytterligare åtgärder för att hjälpa familjerna genom den ekonomiska krisen?

Anf. 63 FRIDA TÅNGHAG (V):

Fru talman! Statsrådets svar har väckt lite frågor hos mig och en fundering.

Det gäller varför man väljer att räkna upp försörjningsstödet med 8,6 procent som en kompensation för prisbasbeloppet, som egentligen bara är till för att väga upp inflationen. Varför väljer regeringen att stanna där när vi vet vilket tufft ekonomiskt läge som Sverige befinner sig i?

Jag har en fråga till. Jag saknar i koppling till detta åtgärder från regeringen. Man räknar inte upp det tillägg som finns för hemmavarande barn inom försörjningsstödet. Det borde vara en självklar prioritering. Vi vet hur tufft det är för barnfamiljer att få vardagen att gå ihop. Det gäller inte bara de barnfamiljer som har det svårast och behöver samhällets hjälp.

Jag kan inte mer än instämma i det som Isabell Mixter sa här. Statsstödet som tillfaller kommuner täcker inte de höjda kostnaderna eller inflationen i dag.

Anf. 64 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Låt mig börja med inflationen. Inflationen lämnar ingen oberörd. Den lämnar inget hushåll oberört, den lämnar inget företag oberört och den lämnar definitivt inte någon kommun oberörd.

Inflationen påverkar oss alla, och allra mest drabbar den hushållen med tuffast och svårast ekonomi. Har man få eller små medel slår givetvis inflationen ännu hårdare, också givet de höga elpriserna, de höga bränslepriserna och därutöver de höga matpriserna.

Frågan är: Vad är det viktigaste att bekämpa, och vad är det viktigaste att få bukt med? Jag tror att tidigare regeringar oavsett färg nog hade landat ungefär likadant. Inflationen är den stora bov som vi måste bekämpa.

Om vi inte får bukt med den höga inflationen kommer den att pågå månad efter månad, år efter år. Vi kommer att hamna i ett läge där matpriserna fryser fast på en väldigt hög nivå. Då kommer våra fattiga barnfamiljer, de hushåll som har allra tuffast ekonomi, definitivt att hamna i ett ännu sämre läge.

Just därför är det viktigt att regeringen för en balanserad politik när det gäller vilka ekonomiska stöd som man ger och vilka ekonomiska satsningar som man gör.

Vi har landat i att förlänga den tillfälliga höjningen av bostadstillägget. Det träffar allra bäst. Bostadskostnaden är den största utgiften för inte minst barnfamiljer och då inte minst för ensamstående kvinnor med flera barn.

På detta vis för vi en balanserad politik som inte riskerar att spä på inflationen än mer. Men jag delar interpellantens oro för de tuffa förhållanden som vi i dag ser i många hushåll. Jag delar helt och fullt interpellantens beskrivning av hur det ser ut i många av våra skolor just nu.

Vi kan konstatera att den skattefinansierade maten är en fantastisk förmån vi har. Den finns till just för att alla barn ska kunna äta sig mätta minst en gång om dagen för att kunna tillgodogöra sig den utbildning och den kunskap som de har rätt till. Det är en fantastisk förmån.

Många skolor vittnar nu om att det framför allt är fler barn som äter i skolmatsalen. Det är också viktigt att poängtera. Barn som tidigare har gått till mataffären på rasten för att kanske köpa mindre bra mellanmål som läsk, chips och godis väljer nu att äta skolmaten i stället.

Detta är i grunden bra. Sedan vittnar det givetvis om att det är tuffare ekonomiska förhållanden. Barnen kanske inte har lika mycket russelpengar, vilket gör att de går till matsalen och äter maten i stället. Det är egentligen i grunden bra.

Jag hoppas att barnen när den ekonomiska krisen är över och inflationen är bekämpad fortsätter att äta i matsalen i stället för att spendera pengar i mataffärerna på i varje fall inte lika näringsriktig mat.

Men visst äter också fler barn mer. De äter mer på måndagar, på fredagar och efter loven. Så har det varit under en längre tid. Det har nu förvärrats. Det är bra att svenska skolor och svenska kommuner har en beredskap för detta.

Givetvis lämnar inflationen ingen oberörd. Maten blir också dyrare. Det blir en högre kostnad för kommunerna. Jag hoppas att de prioriterar rätt.

Anf. 65 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Jag tackar återigen för svaret, Anna Tenje.

Jag vill börja lite där du slutade. Det är lite att trivialisera problemet med att barn nu äter mer i skolan att säga de tidigare har gått till kiosken eller liknande. De mönster man ser, att det är just på måndagar och fredagar som barnen äter mer, tyder på att det inte är en effekt av att det är fler personer som väljer att avstå från att gå till kiosken utan en annan typ av effekt. Barnen är hungrigare när de kommer till skolan.

Att regeringen har valt att behålla en tillfällig höjning av bostadsbidraget är såklart bra. För dem som får ta del av de pengarna är det mycket välkommet men knappast tillräckligt. Regeringen har inte heller sett till att rätta till det olyckliga med att den som får försörjningsstöd inte får ta del av de extra pengarna. Det är ofta de allra mest ekonomiskt utsatta.

Statsrådet var inne på att inflationen inte lämnar någon oberörd. Men det är också tydligt var den här regeringens prioriteringar ligger. Samtidigt som man menar att man inte vill spä på inflationen genom att ge dem som behöver det mest stöd har regeringen sänkt skatten för dem som har inkomster över 50 000 kronor. De fick efter årsskiftet en skattesänkning med cirka 1 400 kronor per månad. Det är pengar som en ensamstående mamma bara kan drömma om.

Vänsterpartiet har andra prioriteringar. I vår budget finns ett ökat barnbidrag till ensamstående föräldrar med 500 kronor. Det är en väl riktad satsning då vi vet utifrån statistiken att just ensamstående föräldrar är de som har lägst ekonomisk standard. Vi förstärker också både a-kassan, sjukförsäkringen och pensionerna.

Den ekonomiska familjepolitiken bidrar till att utjämna skillnader. Det är också därför den är ett så viktigt verktyg för att se till att alla familjer har ett drägligt liv. Men förmånerna inom familjepolitikens område har urholkats över tid och bidrar inte lika starkt till att utjämna skillnader nu som de gjorde förr. Särskilt allvarligt blir det i en tid där kostnaderna ökar lavinartat.

Att växa upp i fattigdom, särskilt under lång tid, bidrar till ett socialt utanförskap. Att inte kunna delta i fritidsaktiviteter eller kunna gå på kalas på grund av att man inte har råd med presenter sätter djupa spår. Det begränsar också möjligheterna att som vuxen kunna delta i arbetslivet.

Jag blir också väldigt frågande vad gäller ministrarnas svar. De åtgärder som Anna Tenje hänvisar till är inga ytterligare krisåtgärder, utan det är åtgärder som man satte in under pandemin och som den tidigare regeringen hade i sin budget.

Efter det har inflationen eskalerat, och hushållen får allt svårare att få ekonomin att gå ihop. När levnadskostnaderna ökar dramatiskt är regeringens svar att den inte sänker inkomsterna och att den alldeles för sent ska kompensera hushållen för de höga elpriserna. Det duger inte.

Står man fast vid att målet för den ekonomiska familjepolitiken ska vara att bidra till en god ekonomisk standard eller inte? Såväl statistiken som de vittnesmål vi möts av från samhället talar sitt tydliga språk. Barnfamiljer, både ensamstående och sammanboende, får allt svårare att klara av att få ekonomin att räcka till basala saker.

Kommer den här regeringen att lämna människor i sticket, eller kommer ni att vidta ytterligare åtgärder? Kommer regeringen att skjuta till resurser till kommunerna så att de klarar av att möta de ökade kostnaderna utan att skära ned på verksamheten?

Anf. 66 FRIDA TÅNGHAG (V):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det korta svaret angående försörjningsstöd och uppräknings!

Det enda jag kan konstatera från svaret är att det är inflationen som blir i fokus. Då kan inte jag se att en höjning av försörjningsstödet med 8,6 procent är vare sig en investering eller en satsning. Det är en ren uppräknings!

i enlighet med inflationen, och det är inte att förbättra för dem som är beroende av samhällets hjälp och dem som är beroende av försörjningsstöd. Det kommer inte att hjälpa några barnfamiljer.

Prot. 2022/23:62
14 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 67 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Vi börjar där Frida Tånghag slutade. Jag vill vara tydlig med detta: Försörjningsstödet i år räknas upp med 8,6 procent. Inflationen är 8,7. Garantipension och andra förmåner som följer prisbasbeloppet har räknats upp med 8,7. Jag tror att jag var tydligt med att detta är en uppräknings. Det är inte en satsning. Jag har inte benämnt det som en sådan.

Men man har ändå landat i att man behöver räkna upp stödet med 8,6 just för att täcka inflationen, vilket man också gör. Det är mycket mer än man räknar upp exempelvis pensionerna och lönerna med eller vad löntagarna nu kan räkna med i avtalsrörelsen, i alla fall i detta avseende.

När det gäller de övriga uppräkningsar som Isabell Mixter var inne på rörande inkomstskatten är detta just en uppräknings. Vi kan alltså inte, fru talman, ta åt oss äran för att ha sänkt en skatt, utan detta sker helt enkelt genom en årlig uppräknings av inkomstskatten. Det handlar om var brytpunkten för inkomstskatten går. Så här har det varit de senaste åren. Man kan givetvis göra avvikelser från denna rutin för varje år, men det ger då dessutom andra konsekvenser.

Interpellanten påpekade att jag trivialiserade frågan om maten. Jag vill vara tydlig, fru talman, med att jag absolut inte trivialiserar någonting. Jag bara konstaterar att det inte bara handlar om att fler barn äter mer utan också om att fler barn verkligen äter i skolmatsalen. Det var helt enkelt ett konstaterande. I grunden tycker jag att det är bra att barn äter skolmaten, som vi alla via skatten är med och finansierar. Skolmaten är ett bra skyddsnät; man får näringsrik, riktig och bra mat i skolan.

Med detta sagt, fru talman, tycker jag att det är viktigt att tala även om andra delar i att stärka våra hushåll både på kort och på lång sikt. Det handlar helt enkelt om arbetslinjen. Vi glömmer gärna den när vi pratar om de här frågorna, men anledningen till att man hamnar i en svår situation med knappa ekonomiska medel är ofta att man av olika anledningar inte har ett jobb att gå till. Därför är det viktigt att stärka incitamenten och möjligheterna att gå från bidrag till arbete så att man på så vis kan stärka sin egen situation och även sin framtida pension. Dessa delar är oerhört viktiga.

Jag vet att det är många kommuner runt om i landet som jobbar mycket med de här frågorna, men där kan vi från statens sida säkert göra än mer framöver. Det handlar om att främja arbetslinjen. Det handlar om att se till att man kommer från bidrag till arbete och matchas mot utbildning och omställning så att man har större möjlighet att ta sig in på arbetsmarknaden.

Anf. 68 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Det är tydligt att när de borgerliga inte har några svar börjar den gamla lp-skivan snurra om och om igen med samma typ av svar: Det är arbetslinjen, och det är arbetslinjen.

Problemet är inte detta. Problemet är att er regering inte kommer med några åtgärder för hushåll som nu har det väldigt tufft. Det är också ett mål som ni själva har satt: Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till att utjämna skillnader. Men nu ser vi att den inte lever upp till detta.

Jag vill återigen fråga Anna Tenje: Vad avser din regering och du att göra för att stötta barnfamiljerna?

Jag vill också passa på att läsa upp ett citat från en artikel i DN i dag: ”Och om jag är hungrig på kvällen säger mina föräldrar att jag ska äta mer till lunch.” Det är en elev som går i årskurs 3 i en skola som säger detta.

Man kan absolut tycka att det är fint att elever får mat i skolan, men det handlar ju inte bara om det. Det handlar om att barn inte får tillräckligt med mat hemma. Någonstans måste väl ni som regering erkänna att det är ett fatalt misslyckande att vi i Sverige i dag har barn som går hungriga? Det kan inte vara rimligt.

Men om nu Anna Tenje inte är beredd att stötta barnfamiljerna ytterligare kanske hennes regering i stället vill vidta åtgärder för att kommunerna ska ha råd med de ytterligare matkostnader som de nu upplever till följd av hungrigare barn? Vill ni att man ska låta bli att prioritera undervisning, eller vad är det som Anna Tenje anser att kommunerna ska göra?

Kommer din regering, Anna Tenje, att omvärdera statsbidraget till kommuner utifrån den situation vi nu ser? Och är ni beredda att sätta in fler åtgärder för att stötta barnfamiljer i krisen?

Anf. 69 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack så jättemycket, interpellanten, för den viktiga fråga som du har väckt och den debatt och diskussion som vi har haft!

Jag vill vara noga med att poängtera att inflationen och den svåra ekonomiska situation som vi har just nu med höga elpriser, höga matpriser och höga drivmedelspriser inte lämnar någon oberörd. Men det drabbar framför allt de hushåll som hade det allra tuffast redan tidigare. Jag tror inte att någon kan säga att det är bra att barn går hungriga och rekommenderas att äta mer i skolan. Givetvis är det inte så.

Just därför är det så oerhört viktigt att bekämpa inflationen, de höga drivmedelspriserna, de höga elpriserna och den ekonomiska situation som vi i dag befinner oss i. Annars riskerar vi att fastna i den här situationen för lång tid framöver och inte bara hamna i den för en kortare tid. Man kan bara konstatera att det inte är alla partier i den här kammaren som har varit med och bekämpat höga drivmedelspriser och höga elpriser. De har kanske snarare bidragit till att inflationen kan bli långvarig och drabba hushållen under längre tid.

Detta är en viktig fråga. Vi befinner oss mitt uppe i en ekonomisk kris just nu, så det är givetvis oerhört viktigt att följa de här delarna väldigt noga. Vilka incitament eller vilka åtgärder vi sätter in längre fram från regeringens sida får vi helt enkelt återkomma till.

Jag har, kanske till skillnad från interpellanten, ett väldigt högt förtroende för våra kommunpolitiker ute i landet. Jag är helt övertygad om att de, liksom regeringen, i detta fall kan prioritera rätt och riktigt. Kommunerna skär inte nödvändigtvis ned på undervisningen, utan där har man även en annan budgetprocess. Det finns hur mycket som helst som ligger utanför kärnverksamheten som kommunerna i så fall kan välja att låta bli att prioritera i stället för undervisning eller, för den delen, mat i skolan.

Anf. 70 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att enligt svensk parlamentarisk sed riktar talaren formellt sitt anförande direkt till talmannen och därigenom indirekt till kammarens ledamöter. Det innebär att direkta tilltal mellan talarna, som att till exempel säga du eller ni till varandra, inte ska förekomma.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:62

14 februari

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2022/23:166 om karensen i sjukförsäkringen

Anf. 71 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Om det var jag som i den tidigare interpellationsdebatten trampade snett ber jag så hemskt mycket om ursäkt.

Så till den här interpellationen. Åsa Eriksson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att göra karensavdraget mer rättvist och vilka åtgärder det i så fall handlar om.

Karensavdraget fyller en viktig funktion som självrisk för att motverka omotiverat hög korttidsjukfrånvaro. Under den extraordinära situation som covid-19-pandemin inneburit har det dock gjorts avsteg från principen om en självrisk i sjukförsäkringen genom att staten tillfälligt har betalat ut ersättning för karensavdraget för att underlätta för enskilda att stanna hemma vid sjukdom. Det var då en motiverad åtgärd. Under normala förhållanden behöver dock frågan nog övervägas. Den förra regeringen tillsatte Karensutredningen i syfte att se över karensavdraget.

Det är angeläget att se över karensavdraget. Regeringen har gjort bedömningen att den pågående översynen av karensavdraget bör förändras och förtydligas samt knyts närmare Regeringskansliets övriga arbete. Karensutredningen har därför ersatts av en arbetsgrupp i Regeringskansliet.

Arbetsgruppen ska analysera ändamålsenligheten, fördelningseffekterna och övriga konsekvenser av karensavdraget. Arbetsgruppen ska särskilt analysera förutsättningarna att förändra karensavdraget för att förbättra villkoren för avgränsade yrkesgrupper som är särskilt utsatta för nära mänskliga kontaktytor i sin yrkesroll och som har svårt att arbeta hemifrån, till exempel vissa anställda inom vård, skola och omsorg, och ta fram en modell för detta. Om det bedöms motiverat ska arbetsgruppen föreslå förändringar av karensavdraget i övrigt. Arbetsgruppen ska redovisa sitt arbete senast den 15 december 2023.

Riksdagspartierna ges insyn i det fortsatta arbetet genom en parlamentariskt sammansatt referensgrupp som inrättas till stöd för arbetsgruppens arbete. Jag ser fram emot arbetsgruppens arbete och våra fortsatta politiska samtal om karensavdragets utformning.

Anf. 72 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Det är trevligt att ses här igen.

Regeringens hantering av karensfrågan de senaste månaderna har onekligen väckt en del frågor. Statsrådets parti, Moderaterna, gick ju till val på att återinföra stupstocken i sjukförsäkringen och har öppnat för ytterligare en karensdag.

Så sent som den 13 december förra året stod statsrådet här i kammaren, i samma talarstol som i dag, och sa om Karensutredningen: ”Det är väldigt viktigt att den utredning som vi här har nämnt flera gånger får fortgå. ... Den ska vi inte föregripa. Den kommer att redovisa sitt betänkande nästa höst, i september 2023, och det vore fel av oss båda att föregripa vad den utredningen kommer fram till.”

Så lät det då, för två månader sedan. Nu vet vi alla vad som hände. Regeringen fattade den 26 januari beslut om att lägga ned Karensutredningen, och statsrådet har som vi hört meddelat att regeringen i stället ska tillsätta en egen intern arbetsgrupp.

Fru talman! Regeringen har också backat från att införa ytterligare en karensdag och att återinföra absoluta tidsgränser i sjukförsäkringen. Man undrar ju vem som egentligen styr och vems prioriteringar som väger tyngst. Inte är det omsorgen om de sjuka och dem som drabbas av det orättvisa karensavdraget i alla fall, kan vi notera.

Fru talman! Vi socialdemokrater är stolta över alla förändringar vi gjorde under våra åtta år i regeringsställning för att förbättra sjukförsäkringen. Men vi är verkligen inte nöjda. Vi vill stärka försäkringen och göra den mer solidarisk, rättvis och jämställd.

Karensavdraget slår hårdast mot alla de arbetare som går till jobbet varje dag och ser till att samhället fungerar. Vi gick till val på att avskaffa det orättvisa karensavdraget, och därför gör vi en miljardsatsning i vårt budgetförslag för att visa att vi menar allvar med det löftet. För oss socialdemokrater handlar detta om rättvisa och om solidaritet.

Fru talman! Jag anser att det var mycket olyckligt att man lade ned Karensutredningen, eftersom den hade ett angeläget uppdrag med syfte att se hur inkomstbortfall under sjukdom kunde bäras på ett mer solidariskt och fördelningspolitiskt träffsäkert sätt samt motverka riskerna för sjuknärvaro, som är ett stort problem på svensk arbetsmarknad.

Statsrådet säger i sitt svar, fru talman, att det är angeläget att se över karensavdraget – gott så! Statsrådet säger också att arbetsgruppen ska analysera ändamålsenligheten, fördelningseffekterna och övriga konsekvenser. Då är min fråga, fru talman: Varför fick inte den ursprungliga utredningen, som redan var igång och skulle leverera svar på bland annat detta i september, fortsätta? Statsrådets arbetsgrupp är ju inte igång, såvitt jag vet, och ska komma med sitt svar först i mitten av december. Det känns bakvänt, om syftet på riktigt är att så fort som möjligt göra karensavdraget mer rättvist.

Fru talman! En arbetsgrupp i Regeringskansliet är ju väldigt mycket billigare än en utredning. Jag undrar om statsrådet kan hålla med om att Regeringskansliets utredningsbudget är den egentliga orsaken till att Karensutredningen inte fick fortsätta sitt arbete. Och var kan vi hitta direktiven till regeringens interna arbetsgrupp?
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 10 (forts.) Svar på interpellation 2022/23:166 om karensen i sjukförsäkringen

*Svar på
interpellationer*

Anf. 73 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Det är trevligt att vara tillbaka i kammaren efter ett litet avbrott. Man kommer av sig lite i debatten. Jag tänker därför att vi gör en liten återblick.

Det har under decennier funnits en karens i sjukförsäkringen i syfte att motverka omotiverat hög korttidsfrånvaro. Det är viktigt att komma ihåg att den återinfördes på 1990-talet efter att 1987 i praktiken ha tagits bort helt. Man såg att sjukskrivningstalen för den omotiverat höga korttidsfrånvaron ökade i snabb takt. I slutet av 80-talet var hela 5,5 procent av andelen anställda sjukfrånvarande.

I samband med krisen i början av 1990-talet gjordes stora förändringar i sjukförsäkringen. Ersättningsnivåerna sänktes, och arbetsgivarens sjuklöneansvar infördes 1992. I april 1993 infördes också karensdagen. Därefter sjönk sjuktalet för den korta sjukfrånvaron till 2,5 procent.

Någon utvärdering har man ännu inte gjort. Det saknas också kunskap om hur karensavdraget påverkar olika grupper på arbetsmarknaden. För regeringen har det varit angeläget att se över karensavdraget. Men i samband med detta har vi valt att knyta det närmare Regeringskansliets övriga arbete med att säkerställa att sjukförsäkringen är utformad på ett sådant sätt att den bidrar till att motverka sjukfrånvaron.

Sjukförsäkringen ska givetvis ge ekonomisk trygghet till den som på grund av sjukdom inte kan arbeta. Fokus ska ligga på rehabilitering, och utformningen ska motverka onödigt många och långa sjukskrivningar. Det gäller också den delen av försäkringen som handlar om att motverka onödigt hög korttidsfrånvaro.

Interpellanten frågade varför man valde att lägga ned den pågående utredningen och flytta över arbetet till en arbetsgrupp inom Regeringskansliet. Vid ett regeringsskifte är det inga konstigheter över huvud taget.

När Socialdemokraterna tog över efter alliansregeringen har jag svårt att tänka mig att de behöll alla utredningar som var igång på exakt det vis som de låg. Jag kan tänka mig att de förändrade några utredningsdirektiv. Kanske lade de de facto ned en och annan utredning. De kan också ha gjort om några, från att ha varit en SOU till att bli en bokstavsutredning på Regeringskansliet. Jag tycker inte att det är konstigt. Det vore konstigt om allting skulle vara som det alltid har varit trots att det har skett ett regeringsskifte.

Vår regering har hög ambitionsnivå när det gäller att få bukt med många olika frågor, inte minst den organiserade brottsligheten, skjutningarna och den stora problematiken med utanförskapet. Men vi är också angelägna om att titta vidare på den här frågan. Därför har vi valt att i stället lägga detta i en bokstavsutredning och knyta det närmare vårt eget arbete i Regeringskansliet, för att också utvärdera och titta närmare på de delarna.

Jag återkommer till interpellantens andra fråga.

Anf. 74 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för ansträngningarna att svara på mina frågor! Det uppskattar jag verkligen.

Jag håller med om att det inte är ett dugg konstigt att det händer saker vid ett regeringsskifte. Det som är konstigt är att statsrådet stod i talarstolen den 13 december och sa att Karensutredningen var viktig och att det var viktigt att vi väntade på dess slutsatser. Men nog om det.

Herr talman! I statsrådets första svar framhåller statsrådet vikten av att olika yrkesgrupper har olika förutsättningar när det gäller att drabbas av sjukdom på jobbet. Det håller jag verkligen med om. För oss som arbetar här i riksdagen är risken att utsättas för smitta helt annorlunda mot för någon som till exempel snyter barn på en förskola. Det är klart att det är orättvist.

Men vi hör farhågorna från till exempel arbetsmarknadens parter om en enorm gränsdragningsproblematik om vi ska ha olika regler för olika yrkesgrupper. Jag har också tagit del av Arbetsgivarverkets svar till den nedlagda Karensutredningen. De avråder starkt från att ge olika yrkesgrupper olika regler och har en mängd motiv till att det vore olyckligt.

Herr talman! Det är orättvist att val av yrke kan leda till olika lön. Men det är också orättvist att man bestraffas om man utsätts för smitta och har större risk att bli sjuk och därmed också drabbas av ett karensavdrag. Jag vill citera LO:s jämställdhetsbarometer för 2021. Där kan vi bland annat läsa: ”På frågan varför de svarande trots allt valt att gå till jobbet svarar många att detta eller att det blir svårt ekonomiskt att vara hemma sjuk och förlora inkomst. För personer med de lägsta lönerna är detta svar särskilt markant.” Personer med låglönejobb har alltså inte råd att vara hemma när de är sjuka.

Herr talman! Syftet med den karensutredning som vi socialdemokrater tillsatte var att reglerna skulle bli mer solidariska och fördelningspolitiskt träffsäkra samt motverka riskerna för sjukfrånvaro.

Vi hör statsrådet gång på gång tala om vikten av en självrisk för att undvika onödig korttidsfrånvaro. Det får mig att fundera över vad som skiljer oss svenskar från invånarna i övriga nordiska länder. Statsrådet är säkert väl medveten om att Sverige är det enda landet i Norden som har karens i sjukförsäkringssystemen.

Om statsrådet till äventyrs har missat det kan jag tipsa om den RUT-rapport som jag har beställt och som kom i går. Där jämförs uppläggen mellan de nordiska systemen. Där framkommer att Sverige skiljer ut sig på ytterligare ett sätt. Sverige är inte bara det enda landet som har ett karensavdrag. Det är också det enda landet som har en självrisk i sjuklönen, som är max 80 procent av lönen. Det finns inte i de andra länderna. Vi har alltså dubbel självrisk i vårt sjukförsäkringssystem.

Jag vill gärna höra varför statsrådet menar att dubbla självrisker behövs i Sverige men inte i våra grannländer. Menar statsrådet att svenskar är latare eller fuskar mer? Varför behövs dubbla självrisker? Har statsrådet lyckats hitta någon forskningsstudie som styrker att svenskar skulle utnyttja systemet och sjukanmäla sig av ren lättja om det inte fanns någon karens?

Anf. 75 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag återkommer nu till den första frågan, som jag fick innan vi tog en liten paus, gällande utredningsdirektivet som interpellanten inte hade lyckats hitta. Det förstår jag. Det är en offentlig handling, men den låg ju inte först på Socialdepartementets hemsida. Jag har den i alla fall här, och interpellanten får den i handen så fort vi är klara med interpellationsdebatten. En fördel med pausen var att jag fick möjlighet att grotta ned mig i detta och att skriva ut den.

Jag delar egentligen interpellantens eller arbetsmarknadens parter oro när det gäller gränsdragningsproblematiken. Givetvis kan detta bli komplicerat och svårt när det gäller vilka yrken som skulle kunna antas omfattas av ett undantag. Men det är just detta som arbetsgruppen får titta på och komma fram till och sedan bena i, det vill säga hur en sådan modell skulle kunna se ut. Jag tänker inte föregå den utredningen heller.

Så tillbaka till talarstolen den 13 december – jag hade den fina förmånen att bli inbjuden till socialförsäkringsutskottet i förra veckan då vi benade i den här frågan. Jag vill återigen vara tydlig med att jag har stor respekt för den här talarstolen och den här plenisalen. Jag borde inte ha sagt att allting skulle vara som det alltid har varit. Jag var tydlig med att säga att utredningsdirektivet skulle kunna komma att ändras. Men jag var inte tydlig med att vi också kunde tänka oss att plocka det från en SOU-utredning till en bokstavsutredning. Där gick jag för långt, och jag borde inte ha sagt det från denna talarstol. Det ångrar jag såklart.

Men alldeles oavsett kan vi ändå konstatera att vi nu har en bokstavsutredning. Vi är helt överens om att vi bör titta mer på dessa frågor. Det har varit viktigt från regeringens sida att göra det, och det kommer vi också att göra. Nu avvaktar vi och ser vad utredningen kommer fram till, och den presenteras den 15 december. Därefter blir det givetvis fortsatt debatt.

Jag vill också vara tydlig med att säga att arbetsmarknadens parter redan i dag har möjlighet att avtala bort karensavdraget. Det har man valt att göra i ett fall, vad jag har hittat, och det gäller räddningstjänsten. I övrigt har man inte valt att komma överens, parterna emellan, om att plocka bort karensavdraget.

När det gäller de andra studierna eller jämförelserna med de andra nordiska länderna kan jag tycka att det visst är intressant att följa och titta på. Mig veterligen har i alla fall Norge en något högre korttidsfrånvaro än vad Sverige har, om det nu är så att man inte har något karensavdrag.

Jag kom precis från en debatt på Forum Jämställdhet i Malmö i förra veckan som gällde både jämställda pensioner och jämställd föräldraförsäkring. Efter väldigt mycket jämförelser med de övriga nordiska länderna kokade det mesta ned till att vi har ganska skilda system. Vi har skilda system för det mesta, både för lönebildningsprocessen och arbetsmarknadens parter, men framför allt har vi det för föräldraförsäkringen och för pensionerna. Sannolikt är det även i det här fallet så att vi inte har helt jämförbara system.

Men jag drar ofta och hemskt gärna lärdom av andra länder och goda exempel. Det finns alltså inget som hindrar att arbetsgruppen tittar på den saken i den bokstavsutredning som nu kommer att arbeta framdeles.

Prot. 2022/23:62

14 februari

Svar på

interpellationer

Anf. 76 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet! Jag uppskattar verkligen att statsrådet försöker ge tydliga svar på frågorna. Det borde fler statsråd göra. Det är väldigt bra!

Och så vill jag ställa frågan: Är det rimligt att kräva att sjuka anställda ska arbeta, men hemifrån? I mycket är det detta som statsrådets svar om arbetsgruppen handlar om, alltså att titta på vissa yrkesgrupper som inte har möjlighet att arbeta hemifrån, vilket andra har. Då läser jag mellan raderna att om man har möjlighet att jobba hemifrån ska man alltså arbeta när man är sjuk.

Vi har en hög sjuknärvaro i Sverige. Den uppskattas till 46 procent; ännu högre för kvinnor. Två miljoner personer uppger att de har arbetat fast de har varit sjuka minst två dagar under 2021. I mejl till den nedlagda Karensutredningen anger Arbetsgivarverket att de inte anser att frågan om var arbetet utförs är relevant för bedömningen av rätt till sjuklön eller för karensavdragets konstruktion. De menar i stället att om en arbetstagare inte kan utföra arbete på grund av sjukdom ska arbetstagaren inte arbeta. Och det verkar väl rimligt.

Herr talman! En trygg sjukförsäkring ska komma alla till del. Vi betalar in till den när vi arbetar, och vi ska alla kunna få ut ersättning som vi har rätt till när arbetsförmågan av olika anledningar sviktar. Att jobba när man är sjuk kan göra att sjukdomstillståndet förlängs eller att skador förvärras, och det vore väldigt olyckligt. Det finns också en risk för att stressen ökar och därmed psykisk ohälsa och lång sjukskrivning. Jag vill därför fråga statsrådet: Tycker statsrådet att människor ska arbeta hemifrån när de är sjuka?

Anf. 77 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag vill återigen tacka interpellanten för att vi har den här diskussionen och lyfter den här debatten. Vi har diskuterat frågan flera gånger tidigare i kammaren, men framför allt har vi gjort det i utskottet.

Jag ser nu fram emot det arbete som kommer att bedrivas i arbetsgruppen, och jag kommer tacksamt att ta emot dess resultat senast den 15 december 2023. Jag tror också att det är väldigt bra att en parlamentarisk grupp kommer att tillsättas. Det kommer att gå ut en inbjudan till samtliga riksdagspartier att utse en representant som kan sitta i den parlamentariska referensgruppen för att komma med kloka inspel men också för att kunna jobba med den här frågan kontinuerligt och påverka arbetet under arbetets gång.

Jag tänker att det är bra att man inte läser mellan raderna utan att man lyssnar till det som sägs och det som skrivs. Jag vill vara tydlig med att säga att jag inte har föreslagit att man ska gå till jobbet eller att man ska jobba hemifrån när man är sjuk. Jag tycker att vi ska ha en sjukförsäkring som gäller, och när man är sjuk och behöver ta del av den ska den finnas på plats. Jag tycker också att vi ska ha ett system som motverkar långtids-sjukskrivningar så att människor inte återigen göms och glöms i statistiken. Det ska finnas ett tydligt rehabiliteringsansvar, från arbetsgivarens, Försäkringskassans och hälso- och sjukvårdens sida, men också för individen själv så att man kommer tillbaka till arbetet så fort som bara är möjligt och att vi inte har långa sjukskrivningar.

På samma vis tycker jag att det är bra att man har en självrisk när det gäller systemet att karensavdraget finns till. Jag tycker att man har visat tydligt att det ökar på när man plockar bort det. Men jag är villig att titta på den här frågan och jämför gärna med andra länder. Skulle det mot förmodan vara så att jag har fel – det kan ju faktiskt vara så att man har fel – är jag villig att ompröva mina beslut.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:62

14 februari

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2022/23:176 om behovet av fler utbildningsplatser för tandläkare

Anf. 78 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Carina Ödebrink har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att förbättra tillgången på tandläkare framöver.

Regeringen är medveten om de stora utmaningar kring kompetensförsörjning som finns inom många områden och inte minst inom hälso- och sjukvården. Regeringen tar bland annat del av arbetet som bedrivs vid Nationella vårdkompetensrådet som är ett rådgivande organ med representanter från regioner, kommuner, lärosäten, Socialstyrelsen och Universitetskanslersämbetet, UKÄ. Rådet ska bidra till en god planering av vårdens kompetensförsörjning. Detta ska bland annat ske genom att stödja och åstadkomma samverkan i kompetensförsörjningsfrågor på nationell och regional nivå. Vi följer och kommer att fortsätta följa Nationella vårdkompetensrådets årliga rapporteringar med stort intresse.

Interpellanten nämner Stiftelsen Högskolan i Jönköpings ansökan om tillstånd att utfärda tandläkarexamen som lämnades in i mars 2022. Universitetskanslersämbetet har ombetts yttra sig över ansökan och inkom med sitt svar i december 2022. Som interpellanten nämner föreslog myndigheten att ansökan skulle avslås. Regeringskansliet bereder ärendet för närvarande.

Universitet och högskolor har ansvar för utbildningen av flera av vårdens professioner. För att i största möjliga mån säkerställa en god tillgång på tandläkare krävs både en utbildning av hög kvalitet och att de som är utbildade väljer att stanna kvar i yrket. Att hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning fungerar väl är en högt prioriterad fråga för regeringen, och vi avser att följa utvecklingen.

Anf. 79 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag uppfattar det som ett ärligt försök att ge ett svar på min interpellation, men jag kommer tillbaka till några följdfrågor.

En vandring genom centrala Stockholm kan först ge vid handen att det måste vara invånarna i vår kungliga huvudstad som har den absolut sämsta tandhälsan i landet, med tanke på hur många tandläkarmottagningar det finns. Men så är självklart inte fallet. I stället handlar det om att tandvård etablerar sig på en marknad i våra större städer med tillgång på patienter som dessutom ofta har en god köpkraft. Tandvården är i dag avreglerad,

och det råder fri etableringsrätt för den. Men detta förtjänar en annan och egen interpellation.

Min fråga handlar i stället om den brist på tandläkare som råder i stora delar av Sverige i dag utanför våra tre storstäder men också i våra storstäders förorter. Jag vill börja med att tacka för svaret, som jag faktiskt tycker är ärligt menat.

Sverige är ett internationellt föredöme när det gäller tandhälsa och utvecklade tandvård. Många unga, barn och vuxna har aldrig haft karies, men precis som i andra sammanhang finns det också när det gäller munhälsan stora socioekonomiska skillnader. Vidare behåller de flesta äldre i dag sina tänder genom livet, och det ställer stora krav på tandvården men också på äldreomsorgen.

Bristen på tandläkare är ett problem för att kunna ge befolkningen en tandvård av god kvalitet och förebyggande tandvård men också för att upprätthålla en god arbetsmiljö, utveckla moderna arbetssätt och ge möjlighet till utveckling i arbetslivet.

Tandläkarförbundet har under lång tid redovisat att det råder brist på tandläkare i 18 av Sveriges regioner. Enligt SCB uppger mer än 50 procent av arbetsgivarna att det är brist på nyexaminerade tandläkare, medan 80 procent säger att det är brist på specialiserade tandläkare.

UKÄ konstaterar att det om 15 år kommer att råda brist på tandläkare. Även om antalet tandläkare fram till dess ökar med 10 procent kommer också efterfrågan att öka med tanke på att vi har en växande befolkning.

Ministern säger i sitt svar att hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning är en prioriterad fråga för regeringen och att man följer arbetet genom Nationella vårdkompetensrådet. Rådet ska bidra till en god planering av vårdens kompetensförsörjning. Detta ska bland annat ske genom samverkan mellan nationell och regional nivå.

Att lärosätenas samarbete kring utbildningsutbudet behöver utvecklas lyftes fram i den statliga Styr- och resursutredningen. Jag vill därför fråga ministern hur han ser på möjligheten att akademien men också regioner i ökad utsträckning samverkar när det gäller högre utbildning och vad regeringen har för ambitioner att styra i den riktningen.

Anf. 80 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten Carina Ödebrink för initiativet till denna debatt och även tacka utbildningsministern för svaret.

Kompetensförsörjningen, som det talades om här tidigare, är viktig inom hälso- och sjukvården men också inom många fler sektorer och är något som vi måste göra något åt här och nu. Jag kan tycka att det svar som utbildningsminister Mats Persson ger är lite för defensivt och saknar ambitioner att göra något åt kompetensbristen.

Ministern väljer att inte i tillräckligt stor utsträckning adressera den stora bristen på kompetens när det gäller tandläkare, sjuksköterskor, läkare och vårdadministratörer. Och det är bara inom om hälso- och sjukvården. Vi kan lägga till brist på utbildningsplatser för ingenjörer, dataspelsutvecklare och lärare, för att bara nämna några. Regeringen tycks helt sakna insikt om och lösningar på detta problem.

EU-kommissionen spådde så sent som i går att Sverige får sämst tillväxt av alla EU-länder, och bedömaren, inklusive regeringen själv, befarar

att vi är på väg in i en lågkonjunktur. Då väljer regeringen, genom den budget som beslutades före årsskiftet, att skära ned på pengarna till vuxenutbildningen. Det gäller kommunal vuxenutbildning men även yrkeshögskolor, högskolor och universitet, som interpellationen berör mest. Totalt handlar det om 1,2 miljarder till vuxenutbildningen, varav cirka 200 miljoner till yrkeshögskolor, högskolor och universitet. Det är därför många av de tomma svaren på interpellationen är så oroande.

Vi kan inte som land backa in i framtiden. Om det är någon gång det verkligen är på sin plats att satsa och investera i utbildning är det när vi kanske är på väg in i en lågkonjunktur. Sverige måste stärkas som kunskapsnation. Jag har hört utbildningsministern prata om detta i kammaren och hoppas att han också anser det. Det kommer inte att trygga kompetensförsörjningen om vi backar in i framtiden. Det kommer inte att hjälpa Sveriges näringsliv i den gröna omställningen. Och det kommer inte att göra att vi kan känna oss trygga med tillgången på tandläkare framöver.

Jag vill därför fråga utbildningsministern: Kan han svara på hur regeringen avser att möta utmaningarna med brist på många yrkesgrupper såsom tandläkare i och med sin nedskärningsbudget?

Anf. 81 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar interpellanten och övriga debattörer för en viktig fråga. Brist på kompetens inom välfärden är inte någon ny frågeställning, utan det är något som har varit på agendan länge och som det är viktigt att adressera och möta.

Jag tror att det är viktigt att ha en bättre samverkan mellan universitet och högskolor och, i det här fallet, hälso- och sjukvården. Det kan handla om hur man gör med den verksamhetsförlagda utbildningen så att den fungerar bättre för studenterna och att man därmed kan få ut studenter som känner att det finns en koppling i utbildningen till hur yrkes- och arbetslivet ser ut.

Jag tror att vi kommer att behöva ha en tydligare struktur för hur samverkan ska se ut i framtiden, för kompetensförsörjningsfrågorna är strategiska för Sverige som nation.

Jag tycker att det är viktigt att framhålla vikten av att se till att vi har kvalitet i utbildningen. Man hade med ett pennstreck kunnat bygga ut utbildningen genom att anta fler elever eller bygga ut verksamhet på fler ställen i landet, men detta måste ske med bibehållen kvalitet så att vi är säkra på att de tandläkare som utexamineras håller allra högsta kvalitet, så att vi som patienter och medborgare kan känna oss trygga med att vi får en god vård när vi går till tandvården.

Herr talman! Tandvården är ett område som är väldigt populärt hos svenska folket. Det finns få områden inom välfärden som har så nöjda användare som tandvården, inte minst privattandläkarna, som varje år i alla mätningar alltid kommer väldigt högt. Detta är något som vi vill bevara och säkerställa. Att se till att kvaliteten är god är något att stå upp för.

Jag noterar att Socialdemokraterna vill ge en bild av att regeringen inte har höga ambitioner när det gäller utbyggnad av vuxenutbildning. Ingenting kan vara mer felaktigt. Regeringen har höga ambitioner när det gäller att se till att människor, oavsett om de är 15, 18, 20, 25 eller 30 år gamla, har möjlighet att gå en utbildning och vidareutbilda sig och möjlighet att hela livet lära sig nya saker. Det blir inte mer sant för att Socialdemokrater-

na fortsätter att stå och ljuga i talarstolen, utan regeringen har mycket höga ambitioner när det gäller kompetensförsörjning.

Herr talman! Allra sist skulle jag vilja säga någonting när det gäller utbildningsplatser för tandläkare. Detta är någonting som vi följer noga. När det gäller den aktuella frågan kopplad till Jönköping har lärosätet där möjlighet att ha en dialog med expertmyndigheten, Universitetskanslers-ämbetet. De har fram till slutet på februari på sig. Jag vill därför inte föregripa de diskussioner som sker där. Därför bereds den frågan i Regeringskansliet.

Anf. 82 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Nu är det Högskolan i Jönköping tillsammans med Linköpings universitet som står bakom ansökan. Det handlar inte så mycket om orten eller att jag enbart skulle se detta ur ett Jönköpingsperspektiv, utan det handlar faktiskt om att det i dag är akut brist på just tandläkare men också annan tandvårdspersonal runt om i landet. Det leder till en ohållbar situation.

Förslaget om att inrätta en ny tandläkarutbildning är faktiskt den första ansökan på 50 år. Och det är en viktig pusselbit i att komma till rätta med denna brist och få en bättre kompetensförsörjning.

I dag finns tandläkarprogrammet på fyra orter i landet – Malmö, Göteborg, Umeå och Stockholm – och över tid har antalet platser på dessa lärosäten i princip varit konstant.

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att understryka att det självklart är kvaliteten som avgör all utbildning. Vi ska inte bedriva någon utbildning som är av dålig kvalitet.

Jag går inte in i detaljerna på den bedömning som UKÄ nu har gjort. Jag ser den mer som en process. Skulle UKÄ i framtiden säga ja, då blir det en fråga direkt för regeringen hur detta ska finansieras.

Jag ser att processen är viktig eftersom den sträcker sig över en ganska ansevärd tid. Det är en del i lärosätets arbete med att skapa de bästa förutsättningarna för en utbildning av god kvalitet för studenterna men också för den verksamhet som får del av den framtida arbetskraften.

Jönköping University och Linköpings universitet tillsammans med Odontologiska Institutionen i Jönköping och Region Jönköpings län är de som har gått samman kring detta. Det är en unik och modern utbildning.

Till detta ska också sägas att man i nuläget har slutit en avsiktsförklaring med 13 av landets regioner som har problem. Denna utbildning är tänkt att vara väldigt nära den kliniska verkligheten. Skulle detta gå i lås framöver, vilket jag är övertygad om att det kommer att göra, kommer de att motsvara närmare 4 miljoner av Sveriges befolkning som i dagsläget har sagt att man är beredd att gå in i detta samarbete.

Konceptet kring detta upplägg är hämtat från Norge, från Tromsö, där man har sett att studenterna ofta väljer att stanna kvar i den region där de har utfört sin praktik.

En ytterligare fördel är att klinikerna får del av och en nära anknytning till en klinisk verksamhet. Och akademien får nära till den praktiska verkligheten. Det är alltså ett nytt och spännande koncept.

Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga till ministern. Han talade om att det framöver behövs en tydligare struktur. Men det räcker inte med att följa utvecklingen. Man måste också vara med och driva på utvecklingen

och förändra framtiden om vi ska nå detta mål. Jag skulle därför gärna vilja ta del av lite ytterligare konkreta tankar.

Prot. 2022/23:62
14 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 83 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater kommer att fortsätta beskriva regeringens politik som nedskärningspolitik när den faktiskt är det.

I budgetpropositionen under Utgiftsområde 16, som berör detta område, kan vi tydligt läsa på sidan 13 att det statliga stödet, alltså 1:19, till yrkeshögskoleutbildningar faktiskt sänks med 104 miljoner kronor. Vi kan gå vidare lärosäte för lärosäte och räkna ihop 81 miljoner kronor till högskolor och universitet. Då har jag inte pratat om kommunal vuxenutbildning och liknande med tanke på att denna interpellation handlar om framför allt tandläkare.

Att stå och säga att vi socialdemokrater står och ljuger i denna talarstol när vi faktiskt påpekar vad regeringen har lagt fram i sin budgetproposition och vad denna riksdag faktiskt beslutade om i december tycker jag är lite magstarkt.

Det som vi socialdemokrater vill är i stället att i dessa tider satsa offensivt på utbildningspolitiken. Vi vill att fler ska få möjlighet till en utbildning för att man ska klara kompetensförsörjningen i hela vårt land men också i hälso- och sjukvården som är det som vi pratar om här och nu.

Jag får be utbildningsministern att svara på om inte det som jag läste upp från budgetpropositionen stämmer, eftersom jag påstås ljuga i denna talarstol.

Anf. 84 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Det stämmer inte att denna regering har låga ambitioner när det gäller utbildning, vuxenutbildning, och när det gäller att se till att människor kan utbilda sig mitt i livet.

Socialdemokraterna och denna kammare beslutade om ett antal tillfälliga insatser under pandemin. Dessa insatser försvann nu eftersom pandemin är över. Såvitt jag vet har vi ingen pandemi. Och såvitt jag vet anser Folkhälsomyndigheten inte att vi har någon pandemi. Då löpte dessa olika tillfälliga insatser ut, och de har därför inte heller förlängts. Det var också tanken.

När det gäller tandläkarutbildningen och bristen på tandläkare tycker jag att det är en viktig diskussion som vi har just nu. Det är ett bra initiativ att vi diskuterar denna typ av frågor. Jag tror att det är bra att det kommer olika typer av lokala initiativ underifrån och att det tas olika initiativ för att försöka hantera denna brist. Jag tror också att det kommer att behövas en god samverkan mellan lärosäten och i detta fall hälso- och sjukvården för att se till att det finns goda kompetenser.

Det är också viktigt att vi har en ordning där politiker i riksdagen är försiktiga med att köra över eller lägga sig i expertmyndigheters bedömningar. Jag tror att det är viktigt att vi har en ordning där vi har expertmyndigheter som bedömer vad som är rimligt och om det är tillräcklig kvalitet i en utbildning när ett lärosäte ansöker om att få examensrätt eller få möjlighet att starta en utbildning. Jag tror nämligen att det är bättre att experter och proffs bedömer det än att vi i riksdagen överprövar expertmyndigheterna och de bedömningar som de gör.

Det är viktigt att vi i detta läge har fullt fokus på att se till att vi kan säkerställa kompetensförsörjningen och att vi kan få bättre samverkan mellan lärosäten, näringslivsorganisationer och hälso- och sjukvård samt utbildningssektorn i stort. Jag tror att det är vägen framåt för att komma närmare.

Anf. 85 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Jag vill passa på att tacka för debatten. Jag uppskattar att vi har den. Hade jag tänkt mig för skulle jag ha haft med mig ett litet material som jag kunde överlämna. Men det kan bli fler interpellationsdebatter framöver i detta ämne.

Jag vill verkligen säga att jag håller med. Vi ska inte tumma på vare sig kvalitet eller på en process där politiken ska vara inne på det den ska. Nu har vi en situation där denna projektansökan blir underkänd för andra gången. Jag är övertygad om att arbetet kommer att fortgå och att man på sikt kommer att kunna starta en utbildning i Jönköping därför att behovet finns. Men det ska vila på den struktur vi har, för det borgar för att det blir bra på lång sikt. Där råder det alltså inga skillnader.

Så här avslutningsvis vill jag passa på att säga att det utöver att utbilda fler tandläkare är viktigt att se till att det finns en rimlig arbetssituation för dagens och morgondagens tandläkare. Det behöver finnas en balans mellan produktion och möjlighet till professionell utveckling i yrket. Med brist på tandläkare finns det en risk att det blir det som måste göras som hamnar i första rummet. Och det är ju självklart att vi ska ta hand om barnen och de akuta ärendena, men det riskerar att minska utrymmet för det här med professionell utveckling.

Jag vet att det i diskussionen har förekommit tankar om att man skulle kunna sänka åldersgränsen för tandvård till barn och unga. Jag skulle vilja fråga ministern om detta är någonting som har varit uppe till diskussion i debatten om att möjliggöra en mer rimlig arbetssituation. Det vore nämligen förödande.

Anf. 86 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar interpellanten och Niklas Sigvardsson. Det var väldigt mörka moln i beskrivningen av verkligheten, särskilt från Niklas Sigvardsson, och jag delar den bilden.

Det är ett mycket utsatt läge. Bilden som målas upp av kompetensförsörjningen i vårt land är svart. Och det är klart: Efter ett åttaårigt socialdemokratiskt regeringsinnehav finns det nu mycket att städa upp. Under perioden 2014–2022 styrde Socialdemokraterna Sverige, och vi ser nu konsekvenserna på en rad olika områden – dessvärre också på detta. Jag beklagar det. Väljarna röstade dock för en ny regering, och vi har nu mandat att ta itu med de problem som Socialdemokraterna har lämnat bakom sig. Det ser jag fram emot att göra.

Jag tycker att detta har varit en väldigt trevlig debatt. Jag tackar Carina Ödebrink för en mycket relevant och viktig fråga. Jag hoppas och tror att debatten fortsätter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Sofia Amloh har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att komma till rätta med hedersproblematiken i Sverige.

Hedersrelaterat våld och förtryck utgör en mycket allvarlig kränkning av människors grundläggande fri- och rättigheter. Hedersrelaterat våld och förtryck har ingen plats i vårt samhälle.

Att vidta åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet ser regeringen som en viktig del i arbetet med att bekämpa hedersnormer och hedersförtryck. Regeringen har därför gett en utredare i uppdrag att, oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag på hur en lagstiftning som kriminaliserar bland annat oskuldskontroller och oskuldsoperationer ska se ut.

Utredaren har även i uppdrag att se över om underlåtenhet att anmäla eller på annat sätt avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott ska kriminaliseras samt se över det straffrättsliga skyddet mot så kallade omvändelseförsök. För hbtqi-personer, som kan utsättas för samma typ av hedersrelaterat våld och förtryck som andra, kan även specifikt omvändelseförsök förekomma. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2023.

Av Tidöavtalet framgår vidare bland annat att stödet till utsatta ska förbättras och myndigheternas arbete effektiviseras. I Tidöavtalet finns också åtgärder som rör skärpta straffskalor för hedersrelaterade brott och skärpta regler för utländska fullmaktsäktenskap och månggiften. Vidare anges att äktenskap mellan kusiner inte ska vara tillåtet.

Regeringen har intensifierat arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck genom en kraftigt förstärkt och långsiktig satsning. I enlighet med budgetpropositionen för 2023 avsätter regeringen 20 miljoner kronor årligen för statsbidrag som riktar sig till stöd till kvinnors och flickors organisering i utsatta områden. Vidare förstärker regeringen det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck permanent med ytterligare 50 miljoner kronor per år. Satsningen förstärker de sedan tidigare permanenta medlen om 300 miljoner kronor för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen prioriterar och skalar upp arbetet. I regleringsbrevet för 2023 har regeringen beslutat om en rad uppdrag på området. Totalt uppgår regeringens satsningar för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck till 475 miljoner kronor under 2023 och berör flera olika myndigheter.

Jag konstaterar att behovet av beprövade metoder och arbetssätt är fortsatt stort. Kunskapen om omfattningen av och utsattheten för hedersrelaterat våld och förtryck är begränsad. Ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck har inrättats vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, vilket bedöms leda till ökad kunskap, långsiktighet i arbetet och större möjligheter att följa utvecklingen på området.

Nästa steg för att säkerställa ett samordnat, långsiktigt och effektivt arbete för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck är att regeringen nu påbörjar arbetet med att ta fram ett åtgärdsprogram för perioden 2024–2026. I framtagandet kommer regeringen att involvera berörda myndigheter och civilsamhällesorganisationer samt akademien.

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck måste också vara förankrat i en långsiktig nationell strategi. Samma behov gäller för arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Regeringen kommer att påbörja detta arbete.

Anf. 88 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Flera delar av svaret är väldigt bra. Här finns många bra saker som också vi socialdemokrater tycker, och många gånger har det samma inriktning som den politik vi själva har bedrivit och sådant vi har startat upp eller gjort under vår tid i regeringen.

Jag kan dock konstatera att jag saknar en del av den grundläggande problemformuleringen här, nämligen segregationen. Vi ser att den finns i alldeles för stor utsträckning och att vi mer eller mindre lever i parallella samhällen. Det gynnar inte arbetet med att motverka, få bukt med eller slå tillbaka mot hedersvåld och hedersförtryck.

Jag tror att det är genom ett lyckat integrationsarbete som strategierna och handlingsplanerna kommer att få genomslag och nå framgång. Det är i den kontexten jag tror att vi behöver jobba med den här frågan. Det ena utesluter inte det andra; det är som sagt många saker som behöver göras.

Jag ställde frågan vilka åtgärder ministern är beredd att vidta för att komma till rätta med hedersproblematiken i Sverige, och det gjorde jag mot bakgrunden att vi har de patriarkala strukturer som finns överallt. Kvinnor utsätts för våld och förtryck i alla samhällsklasser och i alla kulturer, av olika skäl. Men hederskulturen är en särskild form av strukturellt förtryck där hela grupper eller familjer utövar sträng kontroll av varandras liv, framför allt när det kommer till barn och unga.

En del av problematiken och något vi behöver få bukt med när det gäller det här samhällsproblemet är det som statsrådet själv har nämnt, nämligen de religiösa friskolorna. De är ett allvarligt hinder för integrationen. Vi tycker inte heller att skolan ska dela upp elever utifrån vare sig härkomst, föräldrars inkomst eller föräldrars religiösa tro. Skolan ska vara en plats där vi inte bara möter dem som är lika oss själva, utan i skolan – om inte annat – ska vi tvärtom möta alla. I de mötena kan vi utvecklas och lära oss både tolerans och respekt för olikheter.

Ett starkt samhälle bygger på grundläggande demokratiska värderingar och lagstiftning – annars får vi flera, och dessutom svaga, parallella samhällen. Det är något som vi alla måste motverka. Det är dåligt av många skäl, också när det gäller det arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck som vi pratar om i dag.

Det finns vittnesmål om hur religiös uppfostran i skolan har gått före demokratiska värderingar och kvinnors rättigheter. Ingenting i den här frågan gynnas av att barn lär sig detta i skolan, oavsett vilken religion vi pratar om.

Liberalerna och statsrådet har den senaste tiden varit tydliga med att Liberalerna är ett parti som ska stå längst fram i kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vad betyder det? Betyder det att vi kommer att få ett förslag på riksdagens bord som handlar om att ta ställning till religiösa friskolor?

Anf. 89 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för tillfället att, så här en tisdagskväll, debattera en så viktig fråga.

Jag instämmer med Sofia Amloh i att det är bra att regeringen vill ta tag i problemen med mäns våld mot kvinnor och med hedersrelaterat våld och förtryck genom skärpt lagstiftning, förbättrat stöd till utsatta, effektiva myndigheter, kriminalisering av hedersförtryckets vidriga uttryck, förbud mot oskuldskontroller och omvändelseterapi, inrättande av ett nationellt centrum och framtagande av en nationell strategi. Allt detta är bra.

Men som Sofia Amloh påpekade har ministern själv, i en debattartikel i januari, tagit upp att misslyckad integration eller separatism understöder dessa strukturer. På så vis kopplade ministern ihop arbetet mot hedersvåld med frågan om förekomsten av religiösa friskolor. Jag håller med ministern om att skolor där alla elever kommer från familjer av en viss trosupfattning är segregering i sig. Skolan ska vara samhällets minsta gemensamma nämnare, och det är därför det är både en rättighet och en skyldighet för alla att gå i den. På så vis kan alla som lever här tillsammans bilda sig en något så när gemensam referensram och få tillfälle att möta människor från olika bakgrunder i den processen.

Det var därför vi i Socialdemokraterna gick till val på att förbjuda religiösa friskolor redan 2018. I januariavtalsförhandlingarna lyckades vi föra frågan ända till ett etableringsstopp, vilket Liberalerna hade gått till val på i det valet. Detta lagförslag är nu lagrådsremitterat och färdigberett och kan läggas fram till riksdagen av den regering som så skulle behaga. I valrörelsen lovade Liberalerna väljarna att göra det skyndsamt.

På Utbildningsdepartementet är liberalen Lotta Edholm statsråd med ansvar för frågan om religiösa friskolor; jag är mycket väl medveten om detta. Hon sa i ett interpellationssvar den 15 november att något förslag om etableringsstopp inte kommer att läggas fram av den här regeringen, vilket för övrigt är helt i enlighet med vad som står i Tidöavtalet.

För mig är det tydligt att Liberalerna har vikt ned sig för islamofober och godtrogna frikyrkovänner. Döm om min förvåning när tre liberala företrädare, däribland partiledaren Johan Pehrson och jämställdhetsministern själv, i opposition mot sin egen regering skrev på Expressens debattsida att Liberalerna är det parti som vill gå längst i kampen mot separatismen. I opposition mot sin egen partikamrat på Utbildningsdepartementet skrev de också att de inte kan acceptera att en enda skola i vårt land försvårar integrationen och hämmar elevers frihet.

Liberalerna kanske är det parti som vill gå längst i kampen mot separatismen, men den regering som Paulina Brandberg företräder vill det inte. Om statsrådet menar allvar med att religiösa friskolor är ett separatistiskt inslag i samhällsgemenskapen och att förekomsten av dem försvårar integrationen och understöder hedersrelaterat våld och förtryck, hur kan hon då representera en regering som inte är beredd att göra någonting för att komma till rätta med detta?

Anf. 90 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag är väldigt glad att vi har den här debatten och att vi har stor samsyn när det gäller de problem som finns rörande hedersrelaterat våld och förtryck, för så har det inte alltid sett ut.

I år är det 21 år sedan Fadime Sahindal mördades av sin egen pappa. Två månader före mordet talade Fadime till riksdagen och vädjade: Vänd oss inte ryggen!

När vi tittar tillbaka på vad som hände sedan kan vi se att det var väldigt många politiker som vände de hedersutsatta ryggen. Flera av de politiker som hade modet att driva dessa frågor har blivit väldigt hårt ansatta och rasistanklagade av sina egna partier. Två tydliga exempel på detta är Nalin Peggul och Amineh Kakabaveh, som har varit otroligt viktiga röster i det här.

Herr talman! Det finns mycket att göra. Trots att vi i dag står här med stor samsyn finns det stora problem som den här regeringen absolut kommer att ta tag i. När vi har detta problem, som väldigt mycket handlar om värderingar, är skolan såklart väldigt viktig. Hur påverkar vi nästa generation?

Vi vet att det i dag finns skolor i Sverige där lärare på uppdrag av föräldrar kontrollerar att små flickor inte tar av sig sin hijab under skoltid och på så sätt hjälper till att understödja ett hedersförtryck. Detta ska givetvis inte förekomma i Sverige.

Denna regering kommer att ta krafttag mot alla former av hedersrelaterat våld och förtryck. Det ska inte förekomma i samhället över huvud taget, och framför allt ska det inte på något sätt understödjas av staten eller regeringen.

Vi kommer att titta på hur vi ska hantera skolfrågan. Att Liberalerna har en hållning i den här frågan har vi varit väldigt tydliga med. Detta är ingenting som jag har någon annan uppfattning om när jag sitter i regering. Men jag står här med regeringshatten, och i dagsläget finns det ingen politik på området som går ut på att denna regering ska förbjuda religiösa friskolor.

Det betyder dock inte att vi blundar för problemet. Det betyder inte att vi kommer att lämna dessa skolbarn till sitt öde eller att vi kommer att acceptera att det finns skolor där hedersförtryck understöds.

Ska vi jobba med denna fråga måste vi självklart jobba med barnen, och det kommer den här regeringen kraftfullt att göra.

Anf. 91 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Det finns många bra saker i svaret; jag understryker det ännu en gång. Framför allt är det bra att hbtqi-personers utsatthet lyfts fram och att detta får utrymme i den här debatten. Det vill jag särskilt understryka.

Som statsrådet var inne på har våra partier åstadkommit saker historiskt. Trots att vi har olika ideologiska utgångspunkter har både liberaler och socialdemokrater gjort mycket när det gäller jämställdhetsarbetet och spelat en stor roll.

På detta område har det gjorts alldeles för lite; jag håller helt med om det. Vi borde göra mer på det här området, för vi vill många gånger samma sak.

I Tidöavtalet talas det om straffskärpningar, och det säger vi absolut ja till. Men jag tycker att det kan finnas en viss dubbelmoral i att tillåta religiös uppfostran i skolan framför fokus på bildning och kunskap.

Med anledning av det ska jag citera ett stycke i Expressen som jag tagit fasta på: ”Vi gick till val på ett totalt stopp för religiösa friskolor och vi ger oss inte. Vi kan inte acceptera att en enda skola i vårt land försvårar integrationen och hämmar elevens frihet. Särskilt allvarligt är det att barn som har störst behov av att integreras i Sverige ofta är samma barn som sätts i religiösa friskolor. Så får det inte vara – skolan ska vara en plats där språk, kunskap och bildning står i fokus, inte religionsutövning eller förtryckande normer. Liberalerna kommer alltid arbeta för att mer görs i kampen mot hedersförtrycket.”

Detta behöver göras, men jag funderar på hur det är tänkt? I den här regeringen blir det väldigt svårt. Gör man inget på detta område nu och lägger fram förslag om att avskaffa religiösa friskolor, vilken trovärdighet kommer då arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck att ha? Det här är allvarligt för samhället, och vi behöver göra mer.

Samtidigt tillåts inte ett integrerat och starkt samhälle växa fram utan i stället ett parallellt samhälle, som börjar redan med barnen. Är detta det relevanta i denna kamp?

Menar statsrådet och Liberalerna allvar och är beredda att på riktigt sätta stopp för religiösa friskolor i kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck?

Anf. 92 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Det är bra att statsrådet inte skrader orden och vill ta krafttag mot hedersrelaterat våld och förtryck. Jag instämmer i att detta verkligen behövs.

Jag tycker dock att det är lite fräckt. Regeringen fattar kollektiva beslut. Det vet alla som är verksamma i denna kammare. Tycker inte statsrådet att det kan framstå som vilseledande att partiledaren och statsrådet har en linje på Expressen Debatt och en annan linje i regeringens kollektiva beslutsfattande? Vilket är det som gäller? Debattartikeln är underskriven av jämställdhetsministern, så det är med statsrådshatten uttalandet är gjort.

Vilken linje är det som gäller? Ska vi ha lite mer inspektion med inriktning på religiösa friskolor med muslimsk profil, för det är ungefär det som står i Tidöavtalet? Eller ska vi ha Liberalernas linje? Kommer Liberalerna att ge sig? Vilken linje gäller? Jämställdhetsministern kan inte ha båda uppfattningarna samtidigt.

Anf. 93 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! När det gäller religiösa friskolor är Liberalernas linje tydlig. När det gäller regeringens arbete med detta får jag be interpellanten och Linus Sköld att vända sig till skolminister Lotta Edholm som är ansvarig för denna fråga.

Det finns mycket att göra i kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck som inte handlar om att stänga ned eller bevara religiösa friskolor. Jag är stolt över det som står i Tidöavtalet och det arbete som regeringen redan påbörjat, till exempel med att kriminalisera oskuldskontroller – inte bara förhindra dem som den tidigare regeringen ville. Vi har nu gett tilläggsdirektiv om att vi vill kriminalisera detta. Vi vill att det ska vara straffbart att utsätta fullt friska kvinnor för kirurgiska ingrepp vars enda syfte är att kontrollera deras sexualitet. Här vill vi gå längre än den förra regeringen. Vi vill även gå längre i att bygga upp det förebyggande arbetet.

Jag har i min tidigare roll som åklagare mött många offer för hedersförtryck och hedersvåld i rättssalar, och jag vet att mycket behöver göras för att ge denna grupp ett bra stöd. Vi måste ha ett otroligt bra skydd för denna grupp för att de över huvud taget ska kunna vända sig till myndigheter och be om hjälp, för det står så mycket på spel. Priset de betalar för att göra detta är otroligt högt, och då måste samhället sluta upp. Regeringen kommer att sätta igång ett arbete för att stötta denna grupp.

Vi måste ha kunskapshöjande åtgärder. Vi vet att det i dag finns signaler som yrkesverksamma i skola och socialtjänst kan fånga upp. Det gäller till exempel elever som riskerar att bli bortgifta under lov. Men för att de yrkesverksamma ska kunna fånga upp dessa signaler måste de ha kunskap om vad de ska titta efter så att de kan gripa in och så att man kan använda den viktiga lag som kom på plats 2020, som bland andra Liberalerna fick igenom, gällande utreseförbud för att hindra barn att föras ut ur landet för att exempelvis giftas bort eller utsättas för könsstympning.

För att denna lag ska få effekt måste vi ha kraftigt kunskapshöjande åtgärder i landet. Detta kommer regeringen att satsa kraftigt på, för denna utsatta grupp förtjänar en betydligt bättre situation än dagens.

Anf. 94 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag håller med om att det är jätte viktigt med kunskapshöjande insatser och ett nationellt centrum av just de skäl som statsrådet nämnde.

Men mina frågor kvarstår, för det är dåligt med svar från statsrådet. Jag hör att det är viktigt, att saker ska göras och att man är beredd att gå längre.

Jag har nu ställt min fråga upprepade gånger. Det går bra att ha en ganska hög svansföring i kvällspressen, men är man inte också skyldig att i riksdagens kammare svara på hur det ska gå till? Tänker ni ens försöka lägga fram denna typ av förslag? Kommer det att vara okej med religiös uppfostran som driver på segregationen samtidigt som hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas genom handlingsplaner? Kommer det att vara okej att straffa men inte förebygga?

Så länge det inte finns något förslag för riksdagen att ta ställning till är det ganska tomma ord i den högerkonservativa sörjan, och liberala värderingar ser vi inte skymten av annat än i kvällspressen.

Jag kan åter konstatera att Liberalerna kommer att ha större framgång med oss och andra riksdagspartier i dessa frågor än i det styre man har valt att sätta sig i. Vår hand fortsätter att vara utsträckt om Liberalerna vill göra faktisk skillnad.

Anf. 95 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Vi har haft åtta år av socialdemokratiskt styre, och det har inte gjorts tillräckligt för den här gruppen. Den har blivit sviken under så många år, och som jag var inne på tidigare har både socialdemokrater och vänsterpartister ägnat sig åt rasismanklagelser och brunsmetning av dem som har försökt driva den här kampen.

Jag är glad över att vi har kommit längre i dag och över att vi har den här debatten. Jag vill uppriktigt tacka för det, men det räcker att titta i Tidöavtalet för att se att regeringen kommer att gå längre i sina åtgärder för att skydda den här gruppen och förebygga det våld och det förtryck som så många unga människor lever med i Sverige i dag.

Jag vill avslutningsvis tacka Sofia Amløh och Linus Sköld för den här jätteviktiga debatten. Jag är glad över att vi har en samsyn i väldigt många frågor, och jag tror att det kommer att underlätta arbetet framåt, för det som den här gruppen behöver – de människor som har minst frihet i vårt samhälle – är samsyn, enighet och en snabb väg framåt. Det hoppas jag att det ska finnas förutsättningar för gällande åtgärderna som nu ligger på regeringens bord.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2022/23:55 Försök till subventionsmissbruk

2022/23:56 Möjligheten till tidsbegränsade bygglov för bostäder förlängs

2022/23:57 Senarelagd anslutning till nationell läkemedelslista

2022/23:59 Genomförande av elmarknadsdirektivet när det gäller leverans av el och aggregeringstjänster

Motioner

med anledning av prop. 2022/23:45 Vissa frågor om hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap

2022/23:2325 av Karin Rågsjö m.fl. (V)

2022/23:2327 av Anders W Jonsson m.fl. (C)

2022/23:2329 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)

2022/23:2331 av Ulrika Westerlund (MP)

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 februari

2022/23:188 Underhåll och tillgängliggörande av statliga kulturfastigheter

av *Christofer Bergenblock* (C)

till statsrådet *Niklas Wykman* (M)

2022/23:189 Grön omställning och bostadsförsörjning

av *Linus Sköld* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:190 Effektivare tillståndprocesser

av *Ida Karkiainen* (S)

till statsrådet *Erik Slottner* (KD)

2022/23:191 Grön omställning och kompetensförsörjning

av *Linus Sköld* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

Prot. 2022/23:62

14 februari

Svar på

interpellationer

Prot. 2022/23:62
14 februari

2022/23:192 Kommunklivet som nästa steg i den gröna omställningen
av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)
2022/23:193 Förutsättningar för fler bostäder för äldre
av *Alireza Akhondi* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 13 februari

2022/23:194 Samordningsförbunden och hjälp för sjuka att öka sin arbetsförmåga
av *Åsa Eriksson* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)
2022/23:195 Kvalitet och utveckling i socialtjänstens verksamhet
av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)
2022/23:196 Förbud mot produktion och import av PMSG
av *Sofia Skönbrink* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 februari

2022/23:326 UWC Røde Kors Nordisk
av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet Johan Forssell (M)
2022/23:327 Barnperspektivet vid asylprövningar
av *Ida Karkiainen* (S)
till statsrådet Maria Malmer Stenergard (M)
2022/23:328 Bekämpning av främmande invasiva arter
av *Marianne Fundahn* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2022/23:329 Terrorlistning av Wagnergruppen
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)
2022/23:330 Hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser
av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)
2022/23:331 Tillgängliga geodata
av *Alireza Akhondi* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2022/23:332 Bris och arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck
av *Michael Rubbestad* (SD)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)
2022/23:333 Statens ägande av Sveaskog
av *Isak From* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:334 En mer jämställd föräldradighet

av *Isabell Mixter* (V)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2022/23:335 De stora skillnaderna i tillgång till tandläkare i Sverige

av *Karin Sundin* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2022/23:336 Minskning av vargstammen

av *Alexandra Anstrell* (M)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:337 Det minskade bidraget till Brottsofferjouren

av *Sanna Backeskog* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

**2022/23:338 Regeringens hantering av överklaganden om markupp-
låtelse**

av *Isak From* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 19.11.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 1 anf. 33 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 54 (delvis)
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 9–10 februari.....	1
Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S).....	3
Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	4
Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S).....	4
Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	5
Anf. 6 LUDVIG ASPLING (SD).....	5
Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	6
Anf. 8 LUDVIG ASPLING (SD).....	6
Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	7
Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	7
Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	8
Anf. 12 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	8
Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	8
Anf. 14 HELENA VILHELMSSON (C)	9
Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	9
Anf. 16 HELENA VILHELMSSON (C)	10
Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	10
Anf. 18 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	10
Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	11
Anf. 20 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	11
Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	12
Anf. 22 JAN ERICSON (M)	12
Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	13
Anf. 24 JAN ERICSON (M)	13
Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	14
Anf. 26 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	14
Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	14
Anf. 28 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	15
Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	15
Anf. 30 ELIN NILSSON (L).....	15
Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	15
Anf. 32 JYTTE GUTELAND (S)	16
Anf. 33 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	16
Anf. 34 ERIK HELLSBORN (SD)	17
Anf. 35 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	17
Anf. 36 ULF HOLM (MP).....	18
Anf. 37 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	18
Anf. 38 LEONID YURKOVSKIY (SD).....	19
Anf. 39 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	19
§ 2 Justering av protokoll	20
§ 3 Meddelande om frågestund	20
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	20
§ 5 Anmälan om faktapromemorior	21
§ 6 Svar på interpellation 2022/23:146 om självbestämmande som grund för ändring av juridiskt kön	21

Anf. 40 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	21
Anf. 41 ULRIKA WESTERLUND (MP)	22
Anf. 42 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	23
Anf. 43 ULRIKA WESTERLUND (MP)	24
Anf. 44 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	25
Anf. 45 ULRIKA WESTERLUND (MP)	26
Anf. 46 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	27
§ 7 Svar på interpellation 2022/23:103 om förebyggande arbete på statliga ungdomshem	28
Anf. 47 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	28
Anf. 48 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	29
Anf. 49 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	30
Anf. 50 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	31
Anf. 51 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	32
Anf. 52 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	32
Anf. 53 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	33
§ 8 Svar på interpellation 2022/23:165 om brottsutredningen av chilenska adoptioner	33
Anf. 54 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	33
Anf. 55 MARTINA JOHANSSON (C).....	34
Anf. 56 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	35
Anf. 57 MARTINA JOHANSSON (C).....	36
Anf. 58 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	36
Anf. 59 MARTINA JOHANSSON (C).....	37
Anf. 60 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	38
§ 9 Svar på interpellation 2022/23:150 om ekonomisk familjepolitik	38
Anf. 61 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	38
Anf. 62 ISABELL MIXTER (V).....	39
Anf. 63 FRIDA TÅNGHAG (V).....	40
Anf. 64 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	40
Anf. 65 ISABELL MIXTER (V).....	41
Anf. 66 FRIDA TÅNGHAG (V).....	42
Anf. 67 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	43
Anf. 68 ISABELL MIXTER (V).....	43
Anf. 69 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	44
Anf. 70 TREDJE VICE TALMANNEN	45

§ 10 Svar på interpellation 2022/23:166 om karensen i sjukförsäkringen	45
Anf. 71 Statsrådet ANNA TENJE (M)	45
Anf. 72 ÅSA ERIKSSON (S)	45
(forts.).....	46
Ajournering	46
Återupptaget sammanträde	47
§ 10 (forts.) Svar på interpellation 2022/23:166 om karensen i sjukförsäkringen	47
Anf. 73 Statsrådet ANNA TENJE (M)	47
Anf. 74 ÅSA ERIKSSON (S)	48
Anf. 75 Statsrådet ANNA TENJE (M)	49
Anf. 76 ÅSA ERIKSSON (S)	50
Anf. 77 Statsrådet ANNA TENJE (M)	50
§ 11 Svar på interpellation 2022/23:176 om behovet av fler utbildningsplatser för tandläkare	51
Anf. 78 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	51
Anf. 79 CARINA ÖDEBRINK (S).....	51
Anf. 80 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	52
Anf. 81 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	53
Anf. 82 CARINA ÖDEBRINK (S).....	54
Anf. 83 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	55
Anf. 84 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	55
Anf. 85 CARINA ÖDEBRINK (S).....	56
Anf. 86 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	56
§ 12 Svar på interpellation 2022/23:164 om hedersrelaterat våld och förtryck	57
Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	57
Anf. 88 SOFIA AMLOH (S).....	58
Anf. 89 LINUS SKÖLD (S).....	59
Anf. 90 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	59
Anf. 91 SOFIA AMLOH (S).....	60
Anf. 92 LINUS SKÖLD (S).....	61
Anf. 93 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	61
Anf. 94 SOFIA AMLOH (S).....	62
Anf. 95 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	62
§ 13 Bordläggning	63
§ 14 Anmälan om interpellationer	63
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	64
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 19.11.	65